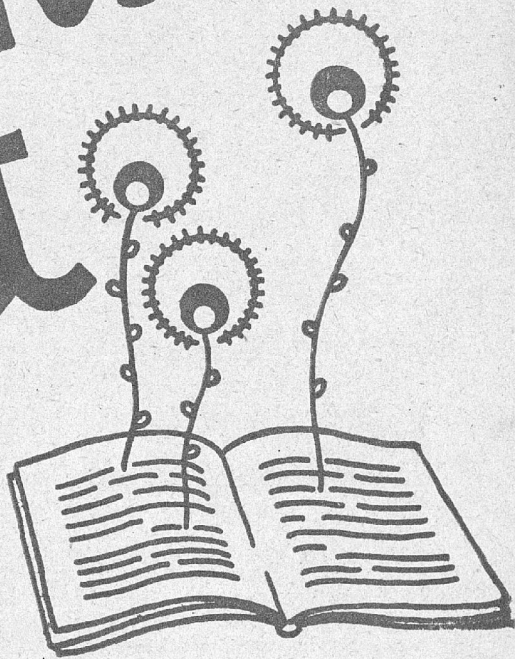

6

Ženski svet

L. XI.

junij 1933

SLATINSKE TABLETE ZA HUJSANJE

so sestavljene iz zdravih mineralnih soli in neškodljivih, toda zelo učinkovitih praškov in ekstraktov zdravilnega rastlinstva. Vse te izbrane sestavine delujejo jako poživljalno na človeški organizem, ne vsebujejo nikakih škodljivih snovi in so tako za nemoteno delovanje srca, ledvic in ostalih organov popolnoma neškodljive.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje odstranjujejo na najprimernejši in edino priporočljivi način vse, posebno pa neprijetne in nelepe zunanje znake čezmerne debelosti, razkrajajo in raztope preobilno mast na telesu, podbradku, vratu, trebuhu, stegnih, bokih, trebušni mreni, črevah, ledvicah itd.

Abnormalna težina telesa prične postopoma padati, telo postane prožno, ves organizem pridobi na svežosti, elastičnosti in mladostnem občutku.

Težina Vašega telesa se zmanjša tekom 1 leta za 8 do 14 kg.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje dobite v vseh lekarnah, in sicer doza s 100 tabletami za Din 46—, velika z 200 tabletami za Din 74—, kjer jih pa ne bi dobili, se obrnite direktno na proizvajalca:

Lekarna Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana, Kongresni trg

Gospodinje, kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železnino, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Figovca“

vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko posodo, emajlirano in aluminjasto, porcelan, steklenino, razne moderne stroje za kuhinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

Moderno in solidno

boste oblečene, ako kupite blago za svoj spomladanski plašč, kostim, volneno blago in svilo za obleko, kakor tudi vsakovrstno blago za perilo pri trdrki

R. MIKLAUC „Pri Škofu“

LJUBLJANA, Lingarjeva-Medarska ul., pred Škofijo

Ugodne cene!

Točna postrežba!

ŽENSKI SVET

JUNIJ 1935

LJUBLJANA

LETO XI - 6

ANA DE BRANCOVAN, GROFICA DE NOAILLES

Katarina Špurova

Umrla je zadnjo nedeljo v aprilu. Ne nenadoma, nepričakovano, čeprav ne od bolezni. Umrla je od utrujenosti; umrla je, ker vse njeno življenje ni bilo nič drugega kakor čakanje smrti. „Filozofirati se pravi, učiti se umreti,“ je zapisal Montaigne in grofica Noailles je brez prenehanja ponavljala: „Vedeti umreti!“ Mislila je na smrt iz strahu pred njo; čakala jo je, ker je preveč ljubila življenje.

*

Ko so pariške revije: Revue des deux Mondes, Revue de Paris, Figaro začele prinašati njene pesmi, so se čitatelji vedno izpraševali: kdo je ta, ki raste v teh

pesmih? To so bili cvetovi iz vrta grofice Noailles, iz tega čudežnega vrta, „o katerem bi zmirom hotela pripovedovati“, kakor pravi ona sama.

Dva glavna, dva tako karakteristična motiva vse njene poezije sta bila smrt in ljubezen. Nikoli se grofica de Noailles ni veselila življenja, ne da bi istodobno ne trepetala pred smrtjo. Bili so trenutki, ko je nenavadno močno doživljala blazni beg časa. Takrat se je še tesneje oklepala življenja, tiste srečne minute, ko je še v njej bila zavest: živim! sem! In takrat so se trgali iz nje kriki za mladostjo, za življenjem, kakor da je čutila, da se oddaleč že iztegajo ledenomrzle roke smrti:

„Vendar, nekega dne boš odšla, o mladost,

odšla boš, z ljubeznijo v svojih rokah...

... Ah, mladost, nekega dne te ne bo več,

na tebe, ne tvojih sanj, cvetja in smeha, ne tvojih rož!“

Potem se je utrujena od strahu, od koprnjenja, resignirano in z bolestjo vdajala:

„Upam, da bo lahka in hrabra moja smrt,

ko jo bom videla tiho se bližati,

kakor bi sestra sama napol odprla duri,

ko me je s svojim vsakdanjim nasmehom prišla obiskat...

... Pridi, draga smrt; ljubim te, ji bom dejala...
Predolgo sem odklanjala tvojo poslednjo pomoč...

Čuden je ta pesimizem, ta globoka bolelost, ki preveva skoraj vse njene pesmi in ki je brez vzroka v njej in brez konca, kakor pravi sama. „Sama sem in vredna sem samote,“ pravi v pesmih, posvečenih umrlim. To je zbirka pesmi, izdana 1927., pesmi, v katerih toži po svojih prijateljih, ki so umrli pred njo.

„Najstrašnejša smrt je preživetje svoje drage“, toži. „Življenje pač ni nič dobrega“, vzklika v isti zbirki. „Težkemu dnevu sledi še težji dan“. Čudna je ta njena večna tožba za vsem, kar mine.

„Bilo je, pa je minilo in nikoli se ne nadomesti nobena stvar. Utrojena sem od zavesti, da sem samo svet obžalovanj“.

Drugi motiv njene poezije je ljubezen. Ravno tako popolna, globoka, brezkončna. Redkokdaj je tako kakor ona doživljal lepoto prirode: polje, gozd, reka, morje: vse to je imelo zanjo nenavaden čar.

„Nihče ne more tako vroče ljubiti
svetlobe dneva in topline stvari,
bleščečih vod in zemlje, kjer je vzkliko življenje...
... Oprla sem se na lepoto sveta
in vonj letnih časov sem zajela v svoje roke...“

Kakor je na eni strani globoko čutila beg časa in minljivost stvari, tako se je z druge strani brez pridržka predajala slasti do življenja:

„Biti razpeta sredi polja kakor drevo z vsemi željami, podobnimi listnatim vejam; čutiti v mirnih in v viharhrih nočeh, kako se življenjski sok pretaka po žilah.“

Njena poezija je poezija romantike. Pri romantikih: Hugo, Lamartin, Musset — z zadnjim jo zlasti veže globoko sorodstvo — se je učila pisanja in morebiti je z njo prenehala tradicija te lirike. Vendar ni v njeni poeziji globljih vplivov njenih učiteljev. Njena poezija izhaja neposredno iz nje same, da se zopet vrača vanjo. Srečno se je Ana de Noailles izognila tudi vplivom obeh literarnih smeri, ki sta ostali po dobi romantike: Verlaine-u in simbolistom z njihovo svobodo rim ter parnasistom s pojmovanjem poezije kot deskriptivne in dekorativne umetnosti. Pač je imela v sebi dovolj moči in daru, da ostane sama svoja, da ustvarja čisto iz sebe same in neposredno. Kar se tiče formalnosti, je ostala zvesta klasični poeziji.

Okrog te duhovite žene, kateri je iz oči sijala duša, polna nerazumljive bolesi, so se ustvarjali literarni krožki. Osvajala je srca s svojo konverzacijo, pretkano s fino inspiracijo; iz ostre kritike je prehajala na karikaturo. Nenavadna je bila moč njene retorike, ko je s svojim visokim, vendar toplim glasom obračala vseobčo pažnjo na predmet, o katerem je govorila. Po diskusiji je bila utrojena in izčrpana.

*

Grofica de Noailles izhaja po materi iz odlične grške hiše. Njen oče je bil Rumun in le po svojem možu, grofu de Noailles, je postala Francozinja. Rodila se je l. 1876. 15. novembra v Parizu. Otroško dobo

je preživela v Savoji. Pozneje se je vrnila v Pariz, kjer se je poročila. Dasi je po svojem možu vzljubila svojo novo domovino, kjer je tudi preživela vse svoje življenje, vendar ni nikoli ugasnil v njej ponos na svoje sorodstvo z zemljo bogov.

Grofica de Noailles je bila tudi pisateljica. In kakor njene pesmi tudi njeni romani niso brez vrednosti. Živahnost dejanja se ji je nenavadno posrečila. Štirji romani, šest zvezkov različne proze, lepa študija o Kiplingu, dve antologiji in osem zvezkov pesmi — to je literarno delo grofice de Noailles.

TRI SESTRE

† Zofka Kveder — Demetrovičeva

Konec

Cela tropa mladeničev se je zbrala gori na Griču na Stari pošti tiste nedelje popoldne.

Stara gospa Nana jim je stregla s Tilko in dekle in še poštna gospodična je pomagala. Po vseh mizah so stali krožniki s klobasami in gnjatjo in hrenom in poticami. In vino so zastonj točili, kolikor ga je kdo hotel piti.

Pred nočjo je ukazala gospa Nana hlapcu, da tiste požrešne fantaline, ki so bili že vinjeni, z lepo ali z grdo odpravi, in storil je tako.

Ostalo je še kakšnih deset, petnajst mladeničev, s katerimi se je starka pametno razgovarjala o letini in o gozdovih in o vojaščini. Tilko, ki je sedela zraven nje, je za roko držala in jo včasih pogladila.

Nekateri so se hoteli posloviti sami od sebe, pa jih je starka zadržala.

„Ostanite, saj vam še nisem povedala, zakaj sem vas povabila.“

„Pa res, gospa, povejte nam, povejte!“

In starka je začela pripovedovati: „Po počitnicah sta odšli moji starejši vnukinji k sorodnikom in znancem; ena v Trst, druga na Dunaj. In sta mi pisali te dni, da jih ne veseli več nazaj na Grič in da bi rajše ostali v mestu.“

„A nič mi niste rekli!“ jo je prekinila Tilka.

„Ne vprašuj in ne moti me! Kadar bo čas, boš že zvedela kako in kaj. Jaz vse vodim in se brigam zate in za dom. Počakaj, morda bo kmalu prišla vrsta na tebe. Stara sem že.“

„Pa ste trdni, Sto let boste živeli,“ so rekli fantje.

„Stara sem, pravim,“ je ponovila starka. „Lahko še dvajset let živim ali nocoj umrjem, kdo ve. In sem sklenila, da bom omožila svojo najmlajšo vnukinjo, da bom brez skrbi. Da se mi še ona ne skuja in ne izneveri Griču.“

„To pa nikdar!“ ie zaklicala Tilka.

„Vse je mogoče,“ je rekla starka. „Pride kakšen mestni človek, ti se boš zagledala vanj in odpeljal te bo v mesto. V mestu bi bila nesrečna, vem. Vse bi se ti zdelo ozko in zadušljivo, a na Griču bi v tujih rokah propadala naša stara domačija. Pa sem sklenila, da ji najdem poštenega

mladeniča iz domačega kraja, ki je navajen na vse tod okoli: na doline in gore in gozdove in vasi. In ki pozna Grič in naš dom od malega in ga spoštuje, ker ve, da je vreden spoštovanja. In ki se mu ne bo nikoli tožilo od tod v tuje kraje.“

Vse je utihnilo in strmelo v staro, postavno gospo. Gospodični s pošte in prodajalne in dekla in mladeniči in učitelj in kaplan, ki sta bila tudi prišla po večernicah, in tistih par kmečkih možakarjev, ki so sedeli pri svoji navadni mizi in radovedno gledali, kaj bo, a sami plačevali, kar so jedli in pili, ker so bili petični možakarji in ponosni. Tilka je začela zardevati. Taka je bila kakor roža in njeni mali ušesci sta se zdeli pod rjavimi lasmi kakor dva rdeča nagelna.

Starka se je obrnila k svoji vnučinki in ji je ukazala: „V oči me glej in poslušaj. Izberi si od teh mladeničev katerega. Nekoliko jih je med njimi, za katere mislim, da bi bili dobri gospodarji na Griču. Izberi si in jaz ti bom rekla, če si prav izbrala. Morda boš prvič na pravega pokazala, če ne, pa ti bom povedala, zakaj si se zmotila, in boš prebirala, dokler se ne nameriš na takega, ki te je vreden.“

Starka je pogledala po mladeničih in rekla: „Od malega vas poznam, ko ste še v šolo hodili. In za vsakega vem, kaj ima in kakšen je. Mi na Griču imamo zadosti, da se Tilki ni treba ozirati po denarju, ampak po tem, kaj kateri velja, če je pošten in pameten.“

In je vstala in tudi mladeniči so vstali in Tilka. In tiho je bilo v prostorni gostilniški izbi kakor v cerkvi.

„Tilka je dobra gospodinja in ni ga takega dekleta na Gorenjskem, pa ne samo zato, ker je bogata. Hvaliti je ni treba. In kar mi je še najbolj všeč — prevzetna ni. Pa vem, da bo spoštovala tistega, ki si ga bo izbrala, če bo mož, pa četudi ni hodil v latinske šole in ne nosi gosposke suknje. Na dobro se vsak hitro nauči in tudi na gosposke olike, če nima slame v glavi. Ne boj se tisti, ki ga bo izbrala, da ga bomo na Griču kdaj zaničevali in v nič devali. Pred notarjem bomo naredili, da bo pol domačije prepisane na njega, pol na njo, da bosta imela enake pravice. Saj ne bosta živela in delala samo za sebe, ampak tudi za tiste, ki pridejo.“

Tako pridigo je naredila stara gospa. In je zapovedala svoji vnučinki: „Zdaj pa povej, kateri ti je najbolj všeč!“

Dekle je pogledalo naokrog od enega do drugega. In vsakega je dobro premerilo, kako se drži in kako gleda. Nekateri so bili rdeči kakor raki in so bulili v njo predrzno in izzivajoče, češ, mene izberi! In tudi tisti, ki so imeli že izbrana svoja dekleta, so jo gledali enako poželjivo in za Tilko bi bil vsak izdal svojo ljubico. Drugi, bolj ponižni, ki niso bili posebno postavni, so se neumno in nerodno smejali. Malo so upali tudi oni, mnogo pa ne. Vaški krojač je stopil na prste, da bi bil večji. Bil je majhen, ampak bolj po gosposko opravljen in je mislil, da ima zato tudi pravico do upa. Mlinarjev, ki je bil najbolj bogat fant v celi fari, samo preveč zavaljen in tako napihnjenih lic, kakor da ga večno zobje bole, si je mislil, da bo zagotovo njega izbrala, zato ker denar

išče. Pohleven cerkovnik je menil, da bo izbran, ker je najbolj pobožen mladenič daleč naokrog. Podlesnikov Jože je visoko napel svoja široka prsa, stisnil orjaške pesti in tiho zahudičal. Bil je največji pretepač v celem okraju, nobena pijača ga ni zmagala in je sodil, da bi bil zato jako pripraven gospodar domačiji, ki ima tudi gostilno.

Med njimi je bil tudi mladenič v vojaški uniformi, nezakonski sin dninarice, ki je živela v majhni bajti na drugem klancu. Dokler je bil doma, je delal po gozdovih in imeli so ga za pridnega in treznega, ampak za jako samosvojega človeka, ki se je ogibal ljudi. Zdaj je bil na štirinajstdnevnem dopustu, ker mu je mati zbolela in pisala ponj, naj pride, da ga še enkrat vidi, ker bo gotovo umrla te jeseni. Prišel je gor na Grič, da ga vidijo ljudje, kako je lepo oblečen, ker je bil v kraljevi gardi in celo narednik. Če bi ne bil tako molčeč, bi bil vsakemu v domačem kraju posebej povedal: vidite, narednik sem postal in še v kraljevi gardi, čeprav nimam očeta in me je moralo biti doma sram pred vami, odkar sem živ. Ampak, ker je bil od nekdaj navajen zamozatajevanja in molka, tudi to pot ni dosti govoril in je samo na kratko odgovarjal, ko so ga izpraševali za Beograd in kralja. Že pred mrakom je hotel oditi, davno predno je domači hlapec odpravil razgrajače in pijance. Pa ga je gospa Nana zadrževala, češ, naj ostane do kraja, da bo potem dala nekakšne rože in zdravila za mater. Tako je ostal med njimi. Zdaj, ko se je Tilka ogledovala po mladeničih, ga je nekaj strašno zbolelo v srcu. Če bi imel očeta, bi me morda izbrala, si je mislil, tako pa ne more. Saj bi je bilo sram, ko bi bila na oklicih, taka gospodična z nezakonskim sinom. Maričkin Tone so mu rekli in že s tem imenom je bil zaznamovan. — Tako lepo ni nikjer po svetu, kakor je v našem kraju, pa vendar bo moral po svetu! Drugod te ne vprašajo, čigav si, doma pa do smrti nosiš s seboj križ in sramoto. Hudo se mu je storilo in razjokal bi se bil sam nad seboj. Stisnil je zobe in povesil oči, a na obrazu se mu je brala velika žalost, ki je ni kdovekaj skrival, saj kdo ga gleda!

Takrat je rekla Tilka na glas: „Maričkinega Toneta bi, če smem.“

Nekaj fantov se je zakrohotalo.

„Kaj me zasmehujete!“ je zarjul Tone. „Kaj sem vam storil?! Umaknil se vam bom, ko mati umrje, za vselej. Zver ima svoj brlog, zakaj pa jaz doma nimam?! Saj še ptica rada leti tja, kjer se je izlegla, krščenega človeka pa preganjate huje kakor črno živino! Tam bom ostal, kjer me spoštujejo, pa če poginem od želja za temi našimi gorami. To pa pravim, da se me varujete. Kdor se mi bo smejal, ga bom! Mir mi dajte, ko sem zadnjikrat prišel domu, da pogledam mater, ki smrtno uro čaka.“

In je sunil od sebe fanta na desno in levo in je hotel planiti iz hiše.

Pa mu je rekla stara gospa Nana: „Kaj rojiš? Kaj nisi slišal, da te je Tilka izbrala za moža, kaj je ne maraš?“

„Greh je, norčujete se z menoj!“

„Ni res! Resnično mislim,“ je rekla Tilka.

„Dobro si izbrala,“ je potrdila starka in se obrnila k možakom v kotu in k učitelju in kaplanu, pa zopet nazaj k mladeničem in so razumeli, da vsem govori, vsej fari in vsemu kraju. „Ta je pošten in priden fant in dober sin. Poznam ga še, ko je v šolo hodil, in kolikokrat sem natepla fantaline, ki so ga dražili, dokler se sam ni mogel braniti. Pameten je in trezen.“

Pristopila je k mladeniču in ga potrkala po rami.

„Vse tvoje karte sem brala, ki si jih materi pisal. Videla sem, da si pameten in si se mnogo naučil pri vojaki. In za tistih par dinarjev, ki si jih včasih materi poslal, vem, da so bil od ust odtrgani in da nisi kozarca vina popil in pokadil cigarete v Beogradu, samo da si materi pomagal. Dobro je izbrala Tilka, vem, da boš dobro gospodaril na Griču in zvesto ljubil ženo in domačijo. Bog vaju blagoslovi!“

Takrat pa se je stresel visoki mladenič in se je sesedel na stol, vrgel roke na mizo in glavo naslonil in se razjokal kakor majhen otrok.

„Od sreče joka,“ je rekel kaplan in se useknil v robec.

In vsem se je zinatilo. Zinki so se zatresle rdeče ustnice in stara mati so požirali, kakor da se jim je nekaj zateknilo v grlu. Potem so rekli malo hripavo, z roko trepljajoč mladega moža po hrbtu: „No, no! No, no! Kaj boš jokal! Nevesto poljubi, kakor se spodobi, in povej, kdaj boš prost vojaške srajce, da homo za ženitvovanje pripravljali.“

Izkazalo se je, da bo Tone že v adventu prost vojaščine, in gospa Nana so rekli, da bo poroka precej po Božiču.

In se je zgodilo tako.

* * *

In veste, kako bo šla povest naprej?

Na Griču na pošti bodeta srečno in v lepi ljubezni in slogi gospodarila Tone in Tilka dolgo, dolgo. Stara mati bodo doživeli devetdeseto leto starosti in umrli bodo v miru božjem zadovoljni, da je domačija v dobrih rokah in da raste na njej kopa cvetočih otrok, njenih pravnukov.

Od Malke se ne bo doma nikdar nič slišalo. Ne bo dosegla zmage in slave in Bog ve, kje bo umrla in kako.

Cirila pa bo v afrikanskem Alžiru zatisnila oči kot francoska misijonska redovnica, češčena kakor svetnica in velika dobrotnica ubogih bolnikov, ki tam umirajo od strašnih tropskih bolezní.

BOLEST

Stana Vinškova

Proklete sem rodovine:
pradavnega prednika strup
iz naših žil ne izgine —
zastoj je upor in obup.

In vendar živimo radi.
Ko vroče zapolje mi kri,
se vdajam brezupni nadi —
a težke so moje noči.

Moj dragi, dam rada ti cvetje,
dam rada, kar v meni živi —
daj ti mi le tiho zavetje,
olajšaj poslednje mi dni.

Da užijem vsaj nekaj še sreče,
o, bodi pri meni vsak hip —
saj kmalu poslednjč vztrepeče
mi bolnega srca utrip.

UKRAJINKA

Magajna Bogomir

Neki dan se je prikazala v kavarno in tisti hip smo se vsi začeli zanimati zanjo, saj ni bilo na njenem obrazu in v njenem zadržanju nič takega, kar srečuje človek v našem mestu vsak dan. Rekli smo, da ima mongolske, dasi zelo velike in silno sanjave oči. Strmele so nekam skozi steno, kakor bi gledale Bog ve kaj. „Pocestnica prav gotovo ni,“ smo si mislili in nismo mogli drugega, kakor gledati le njo, zlasti kadar je sonce zahajalo onstran okna za frančiškanske zidove in je tedaj njen sicer temni, mračni obraz zasijal v nenavadni milini. Tedaj se je zazdelo, da je ona deklica šestnajstih let, dasi jih je gotovo imela že čez trideset.

Nekolikokrat smo sklenili, da pojdemo k nji in se ji predstavimo, toda nihče si prav ni upal, dokler se ni to zgodilo samo po sebi. Zasedli smo namreč nenadoma njen prostor. Ko je prišla zopet v kavarno, je dospela do mize zamišljeno in se za hip zdrznila, ko nas je zagledala na svojem prostoru. Mi smo seveda takoj vstali in se hoteli opravičiti, toda ko se je ona prijazno nasmehnila, smo se zasmejali tudi mi in zaprosili, če jo smemo sprejeti v svojo družbo. Privolila je takoj in ko smo se predstavili, je prisleda in povedala, da ji je ime Marija. Po naglasu smo spoznali, da je Rusinja, najbrže Ukrajinka, kar je potrdila. Seveda smo bili vsi nekoliko presenečeni, ko nam je povedala, da je prodajalka v neki trgovini, kamor je bila nastavljena pred par tedni. Poprej je bila prodajalka v Mariboru. Tja je namreč pribežala po prevratu.

„Čudno se nam zdi,“ smo rekli, „da je tako lepa žena, kakor ste vi, sama in da si že ni našla moža, ali pa vsaj fanta, ki bi stalno lazil za njo.“ „Ne — jaz sem poročena že osem let in imam doma na stanovanju hčerko Marijo, ki je stara sedem let“. Presenečeni smo se spogledali: „Ali je vaš mož Rus?“ — „Ne, moj mož je Slovenec. Uradnik je. Ločila sva se pred enim letom. Če bi se ne poročila, bi se vrnila že poprej domov. Moja sestra je učiteljica v Odesi in se ji ne godi slabo. Tudi jaz bi bila učiteljica. Študirala sem nekaj let pred pobegom. Seveda — tiste dni smo bili vsi skupaj zmešani in nismo si mogli predstavljati, kaj bo prišlo.“ — „Toda sedaj ste vendar ločeni in zdi se nam po vaših zamišljenih očeh, da bi se radi vrnili.“ Z nasmehom je odgovorila, da se je že zelo privadila naših krajev in da njeno hrepenenje po vrnitvi ni toliko, kot si predstavljamo mi. Poleg tega ni resno sprta z možem in včasih se že sestaneta, zlasti ker se mož ne more popolnoma odtrgati od hčerke Marije, ki jo je sodnija dodelila nji. Ali naj ona pobegne z Marijo in tako skrije očetu hčerko za vselej?

„Prišla je neka ženska, ki je bila mnogo lepša od mene, in se je zagledal vanjo. Ni imel moči, da bi se odtrgal od nove ljubezni. Kaj končno more človek proti takim stvarim! On se ni hotel ločiti, dokler ga nisem sama prisilila v to, in ker je bil potem duševno ves razbit, sem se umaknila prostovoljno iz Maribora v Ljubljano, da bi imel mir pred menoj.“

„Toda mi vemo, da Rusinje nikdar ne oprostijo, ako jim postane mož nezvest in odide z drugo. Njihova ljubezen se takoj spremeni v sovraštvo, ki je zmožno vsakega maščevanja.“

Zamahnila je z roko: „Življenje ni vedno tako, kot mislite vi. Sicer pa tako sovraštvo ni nič drugega, kot obupana ljubezen slabotnejših žensk. Jaz sem se nekaj časa trudila, da bi mu odkrila še tisti svet, ki ga on ni spoznal v moji duši. Morebiti bi potem zmagala jaz. Ker tega ni mogel spoznati, sem se umaknila. Ljubljana je lepše mesto, kot sem si predstavljala in kadar se sprehajam po Barju, se mi zdi, kakor da sem tista deklica, ki je stopala včasih po domačih ravninah Ukrajine. Ne morete si predstavljati, koliko lahko nudi človeku taka ravnina, ko je ta, ki se razprostira med Ljubljano in Krimom. Vi vsi seveda bolj ljubite gore, toda jaz sem zrasla na ravnini.“

Okrenila se je k tovarišu in v njegovo največje — pa tudi v naše presenečenje, mu je rekla: „Saj sem poprej prav slišala vaše ime? Pesmi, ki ste jih priobčili v zadnji reviji, so mnogo boljše, kot pa one vaše izpred petih let. Vi ste se zelo spremenili. Poprej ste bili naduti in prepolni zanosa, sedaj ste pa kakor velik otrok. Polagoma se boste vendarle zrinili v pravo globino doživetja in ni dobro, da se preveč mučite s tem, da pisati ni vredno. Ena sama lepa pesem vas lahko popolnoma opravičuje. Meni se pa zdi, da boste vi napisali še mnogo lepih pesmi, vi veliki otrok.“

Na te besede smo vsi planili v smeh, razen tovariša, ki je ves začuden strmel v ženo pred seboj. Saj je bil prav do teh trenutkov prepričan, da ne bere nihče njegovih pesmi z razumevanjem, in da se jim vsakdo tako roga, kot smo se jim rogali v šali mi, njegovi prijatelji. Tako se je držal ta hip, da smo mislili: solze veselja mu bodo stopile v oči. Saj končno res ni bila malenkost, da ga je rada čitala tako lepa žena, ki pa ima napovrh še hčerko, po imenu Marijo. Ta žena vendar ni bila kaka licejka, ki se navduši za vsako pesem. Seveda, od zadrege ni ničesar odgovoril, le drobno se je smehljal. Mi pa smo vsi vedeli, da bo danes dal za mnogo, mnogo pijače, takoj ko bo sonce zašlo. Zato smo kar rekli: „Gospa, ali bi hoteli vi nocoj z nami? Pojdemo k Lovcu na ogeľ Rimske ceste. Prekrasno vino imajo tam in pianino. Nekateri izmed nas znajo igrati, peti pa prav vsi. Rečemo vam, da ne bo niti sence žalosti med vsemi. Naš tovariš vas bo spremil do doma. Vi položite Marijo v posteljico! Zašepetajte ji kaj lepega, da bo lepo zasanjala; potem pa se prikradite s tovarišem k nam! Pravimo, da vam ne bo žal.“

„Zelo rada sprejemem vaše povabilo,“ je rekla, tovariš pesnik pa nam je zašepetal na uho: „Zelo, zelo je lepa. Pravim vam, radi denarja si ne delajte nocoj nobenih skrbi! Prosim vas, ne zamerite! Danes plačam vse sam — boste pa drugič vi.“

Počakali smo še toliko časa, da smo lahko od blizu gledali, kako je zahajajoče sonce obarvalo njen obraz, ki je ves zažarel kot divna rdeča lilija ob samotnem potoku, ob kipečem potoku čuvstev našega

pesnika. Potem je tovariš spremil gospo domov. Mi pa smo se napotili kar k Lovcu. Kaj bi hodili domov večerjat v tako lepem večeru!

*

To je bilo veselje, še predno sta se vrnila. Smo pač taki, da včasih v enem hipu pozabimo na vse skrbi. Vina je pač bilo dovolj in Boris je neutrudljivo igral na pianinu. Tako smo z vriskajočim pozdravom sprejeli Ukrajinko in njenega spremljevalca, ki je prinesel ogromno kitaro s seboj. „Kitara je last gospe Marije. Obljubila mi je, da bo igrala in prepevala nocoj,“ je rekel veselo. „Hčerka Marija je prekrasna. Gospa Marija ji je igrala uspavanko in sedaj spi Marija kakor angel, vam rečem.“

Nismo se čudili njegovi navdušenosti, saj smo bili navdušeni tudi sami. Sicer ni danes nič čudnega, če se kar naenkrat nekdo predstavi: — Jaz sem doma iz Kijeva, — ali — Jaz sem doma iz Moskve, — ali — Jaz sem doma iz Tomska — toda redkokdaj se pripeti, da je tisti tako lep, kot je bila lepa naša gospa. Posadili smo jo v svojo sredo in takoj je morala izprazniti kozarec z nami. „Njenemu možu so gotovo zrasle mrene čez zenice, da jo je zapustil,“ smo si mislili na tihem. Prav nič čudnega ne bo, če bo naš pesnik naenkrat postal njen trubadur in ji zložil mnogo lepih pesmi, tako da se bo gotovo odločil za zbirko v knjigi, za kar ga dosedaj nismo mogli pregovoriti.

„Ali imate vi še očeta in mater,“ smo jo vprašali. „Oče je padel na fronti, mati pa je umrla na porodu Irene. Ne spominjam se več njenega obraza, čeprav mi je bilo že pet let. Živeli smo na deželi in marsikatera žena je prihajala k materi na obiske, tako da niti ne vem, kateri obraz naj bi bil najbolj podoben njenemu. Prav za prav je bila potem moja mati tista neskončna ravnina okoli vasi, ki jo imam tako živo v spominu, da bi vam narisala natanko, kje so ležale njive in travniki mojega očeta, kje se je dvigala naša skoraj neskončna šuma hrastov in bukev. Natanko vidim še, kako teče reka Desna mimo naše vasi, kako se napaja govedo v nji, kako plavajo gosi po zelenem vodovju in se srde, kadar križajo splavi pojočih brodarjev njihovo pot. Vidim še natanko, kako se kopljejo gole deklice, kako vriskajo in prepevajo in kako se med krakom razbeže v šumo, kadar jih pridejo preganjat mladi fantje. Po materini smrti se ni zame in za Ireno res skoraj nihče brigal in ni nič čudnega, če je postala ravnina najin dom. Irena je hitro rasla in jas sem jo silno ljubila. Tisočkrat sem jo poljubila vsak dan. Nje se dobro spominjam. Zelo je bila podobna Mariji. Če bi ne bilo Marije, bi me sedaj res nič ne zadržalo, da bi je ne obiskala.“

Dokler me ni oče poslal v Kijev na učiteljišče, sem gotovo preživela z Ireno vse dni na ravnini. Tako sva bili neumni, da sva mislili ujeti mavrico, ki se je sprožila po nevihti čez ravnino. Tekli sva in tekli proti obzorju, ki pa je bilo vedno enako daleč pred nama, dokler ni mavrica naenkrat izginila v nič. Ali ni to čudno, kaj? Oče nama je pripovedoval o škratih in vilah in je rekel, da žive v sredi našega gozda in plešejo in prepevajo ves božji dan. Hiše pa si grade iz samega sladkorja. Takoj drugi dan sva se napotili z Ireno v šumo iskat škratev, vil in hiš iz

sladkorja. „Ti pojdi v to smer, jaz grem v to. Če jih ti najdeš poprej, zažvižgaj trikrat na prste in bom pritekla jaz k tebi, če jih jaz najdem poprej, bom zažvižgala jaz,“ sem ji rekla. Raziskavala sem šumo več ur. Mnogo prelepega cvetja sem natrgala, takega, ki ga nisem še videla nikjer po ravnini, toda škratov, vil in hišic iz sladkorja nisem našla. Pogledala sem, kje je sonce, pa sem vendarle komaj našla domov.

„Kje je Irena,“ je vprašal oče. „Ona išče škratov, vil in hišic iz sladkorja po gozdu. Jaz pa sem se že utrudila in se vrnila.“

Oče je zbral vso vas in so šli iskat v gozd. Tudi jaz sem morala z njimi. „Ti, ki si stara dvanajst let, bi že morala imeti nekaj pameti in ne pustiti otroka samega v gozd,“ mi je rekel, ko se je naredila noč. Planil je v jok. Raziskoval je gozd naprej, le nekaj ljudi se je vrnilo in sem morala z njimi. Doma pa sem našla Ireno, ki je že spala na svoji beli postelji in se smehljala v sanjah tako sladko, kakor da je našla škrate, vile in hišice iz sladkorja.

O, kako me je spoštovala potem, ko sem se vračala iz Kijeva na počitnice. Po celo uro ni hotela iz mojega naročja, zlasti potem, ko je padel oče in so skrbeli sosedje zanjo in za posestvo. Ne veste, koliko sem jokala, ko sem se med prevratom kar naenkrat kot v sanjah znašla med drugimi v Mariboru. Šele dolgo let potem sem izvedela, da je Irena še živa in da uči v Odesi kakih sto otrok. Piše mi, da jo otroci zelo ljubijo, da je v pristanišču zelo lepo. Poleti pa se odpelje s kolonijo otrok po Dnjepru navzgor in mimo Kijeva v Desno do našega kraja, kjer bodo taborili v šumi vse poletje. Ali ni to čudno, kaj?”

Pripovedovala nam je še mnogo stvari. Pred nami se je odgrinjal čudoviti svet njene mladosti in njene dežele. Nič se ni sramovala, ko je povedala, kako je plavala, naga kot angel, po zeleni reki pod sinjim nebom in zlatim soncem. Rekla je: „Vi si ne morete predstavljati, kako je to lepo.“ Toda nismo si prav dobro predstavljali, saj je sedela sedaj sama med nami v svoji temnomodri obleki, izza katere se je belila lahno zaokrožena udolbina med njenimi prsi in se je iz nje dvigal vitki vrat, ki je nosil tako glavo, da je vsakdo izmed nas zakoprnel, da bi to glavo objel v naročje. Naš trubadur je predlagal, naj bi pili vsi bratovščino z gospo Marijo. Predlog smo sprejeli z navdušenjem in ona se ni mogla dolgo braniti. Tako smo ji vsi smeli reči — Ti — in bili deležni njenega poljuba, ki nas je vzradostil, da ni bilo potem petja ne konca ne kraja.

Končno se je odločila, da nam bo zapela ukrajinsko pesem. Tedaj smo umolknili vsi. Uglasila je strune, sela je na mizo, prekrizala noge in položila kitaro v naročje. Še pred pesmijo se je njen obraz popolnoma spremenil. Razigranost se je izgubila iz njenih oči, zenice so sijale široko odprte. Telo ji je lahno vztrepetalo, potem so najprej zapele strune same in polagoma priklicale njeno misel k sebi. Zaslišali smo pesem iz Ukrajine, široko in neskončno, kakor so široka in neskončna tista polja in gozdovi, kakor je široka in neskončna duša, ki se je porodila iz njih. Široka in neskončna je Ukrajina in več kot tisoč kilometrov daleč od nas — toda,

kako je vendar to prečudno — mi smo jo gledali tukaj med stenami male sobice — v dveh zenicah prelepe žene in v srebrnem glasu, ki je kipel iz njenega grla v vsej širokosti in neskončnosti tako blizu nas, da bi jo lahko objeli v svoje naročje. Ko je nehala, se je vzradostila zopet in nam rekla šepetaje in med smehom: „Bila sem doma in bilo je lepo.“ Naš trubadur pa je obsedel tam na svojem mestu in strmel v Marijo tako, da smo mislili: vsak hip mu bodo udarile solze v oči. On pa je rekel: „Človek išče povsod, doma in po vsem svetu in misli, da ne bo našel nikoli, pa najde kar naenkrat.“ Vprašali smo ga, kaj misli, pa nam ni hotel povedati. Še mnogo smo prepevali ta večer. Marija nam je pripevala. Potem smo še zaplesali z njo vsi drug za drugim, tako da je mogel vsak izmed nas nekaj časa obdržati njeno telo v naročju. Končno je tovariš poravnal račun in vsa truma je spremljala Marijo do njenega stanovanja pod Rožnik.

Bila je lepa junijska noč. Izmed vseh noči so junijske v Ljubljani najlepše in iz marsikaterega okna je slišati petje ali glasove kitar in gosli, tako da nas je spremljala godba prav do bele hiše, ki se je dvigala s širokega vrta vsa obsijana od cestnih luči. Pred vrati smo se pristavili. Marija pa je rekla trubadurju: „Pojdi ti z menoj nocoj. Dolg čas mi je biti sami.“ Ostalim nam je ponudila roko.

Seveda smo počakali še toliko časa, da je zagorela za zelenimi drevesi v prvem nadstropju luč. Strnili smo se v krog in zapeli poltiho pesem o ljubezni, dokler se nista oba prikazala ob oknu in pozdravila z roko.

*

V juliju je umrla njena hčerka v naši bolnišnici kar naenkrat in nepričakovano. Pogreba se je udeležila vsa naša truma, toda k Mariji se tisti dan ni upal nihče izmed nas, razen pesnika, ki ji je šel stisnit roko, pa je bil sam prav tako potreben sožalja, saj nam je vsak dan stokrat govoril o Mariji in o njenem lepem otroku. Od tistega dne nismo več videli Marije. Sli smo vprašat v trgovino, pa so povedali, da je nenadoma odpotovala. Trubadur se je odpeljal v Maribor in obiskal njenega moža, toda tudi tam je ni bilo. Tedaj smo vsi spoznali, da jo je zmagal klic in da stopa sedaj poleg Irene nekje tam po širokih ravninah ob bregovih reke Desne. Okoli nje in Irene se igra sto otrok, ki so polni veselja, razigranosti in zdravja. Od časa do časa gredo gotovo čez ravnino, v neskončni gozd, kjer rase tako cvetje, kakor nikjer drugod. Morda bo kdo med njimi našel tudi kraj, kjer žive škrti in vile in so hišice iz sladkorja.

*

Včeraj se je trubadur po dolgem času zopet prikazal med nas. Rekel nam je: „Odločil sem se izdati zbirko pesmi. Povem vam, da so skoraj vse nove.“

SRBSKE KNJIŽEVNICE

Marja Boršnikova

Nadaljevanje

JELENA MILJKOVIĆ-DIMITRIJEVIĆ¹

Ker je izšel nedavno tudi v našem Ženskem Svetu obširen članek o pisateljici izpod peresa njene prijateljice Delfe Ivaničeve (ZS 1929, 33), ki je še vsakomur pristopen, se bom skušala poleg ocene njenega dela kolikor mogoče omejiti le na nove podatke, ki mi jih je 28. mar. 1933. lastnoročno napisala ga. Dimitrijevičeva.

Rodila se je 27. mar. 1862. v Kruševcu. Svoja otroška leta je preživela v rodnem mestu, kjer je bil oče trgovec, in v Aleksincu pri bratrancu, kjer je dovršila ljudsko šolo. Ker v oni dobi gimnazija ženskam še ni bila dostopna, jo je študirala privatno. Univerzo je obiskovala v Beogradu in v New-Yorku na „Kolumbiji“, kjer je bila kesnjeje nastavljena za srbohrvaški jezik z jugoslovansko književnostjo.

Že od detinstva je imela priliko, izobraževati se v bogati knjižnici svojega bratranca, in ko se je pozneje poročila s podporočnikom Jovanom Dimitrijevičem, velikim ljubiteljem lepe knjižice, je našla v svojem novem življenju polno novih literarnih pobud. Najmočnejše je nanjo učinkovalo življenje v patriarhalnem Nišu (1881—1898) kjer je imela prvič priliko, globlje prodreti v stari muslimanski svet. Svoje temeljito poznavanje muslimanske žene je še poglobila na številnih potovanjih po orientu.

Njeno zanimanje za tuje zemlje in narode, predvsem za tuje žene, je raslo od leta do leta. Videla je štiri dele sveta in preplula tri oceane. Občudovanja vreden je pogum, s katerim se je pred nekaj leti sama odpravila na pot okoli sveta preko Egipta, Palestine, Sirije, Indije, Kitajske, Japonske in Amerike. K spoznavanju tujih narodov, dežel in običajev ji je veliko pripomoglo široko znanje svetovnih jezikov (obvlada nemški, francoški, angleški, italijanski, ruski in turški jezik).

Sedaj živi v Beogradu, daleč od književnih društev, katerih zastopniki so ji ostali tuji po miselnosti in izobrazbi. Toda čeprav osamljena, še vedno dela in snuje načrte. Stalno si dopisuje z ženami iz vseh delov sveta, vedno pripravljena za novo pot po svetu.

Največ je sodelovala v „Srpskem Književnem glasniku“, „Delu“ in „Brankovem kolu“; poslednji čas v „Misli“ in „Vencu“.

Jelena Dimitrijevičeva, najstarejša živeča srbska pesnica in pisateljica, se je zgodaj posvetila književnosti. Pisati je pričela že z dvanajstimi leti. Od l. 1892., ko je objavila v „Otađzbini“ svoje prve pesmi, moremo zasledovati njeno ime skoro v vseh srbohrvaških pa tudi v nekaterih inozemskih revijah² in dnevnikih. Piše tudi v angleščini in francoščini. Njeno izredno plodovito delo, ki je večinoma izšlo tudi v samostojnih knjigah in brošurah, obsega pesmi, prozo in prevode.

Leta 1894. je Dimitrijevičeva zbrala svoje pesmi in jih izdala v samostojni zbirki „Jelenine pesme“. Pesmi, ki so datirane od l. 1881. naprej, kažejo vse znake tedanje, v onem času deloma že preživle rodoljubne, brezosebne lirike. Poleg rodoljubnih je večina ljubezenskih, ki prav tako ne izražajo osebnega doživljanja, pa so kljub temu zanimivejše, ker so polne orientalskih motivov. Med ljubezenskimi je tudi kesnjeje uglasbena pesem „Sunce jarko“, ki je še danes zelo priljubljena po Srbiji. Večinoma so pesmi lokalno pobarvane

¹ Prim.: Sk.; NE; Ženski Svet (Beograd) 1930, br. 3, str. 3.

² „Otađzbina“, „Bosanska Vila“, „Iskra“, „Srpski Pregled“, „Nova Iskra“, „Gradina“, Jankova „Zvezda“, Nušićeva „Zvezda“, mostarska „Zora“, „Kritika“; L'Égyptienne“ (Kairo), „Ewning Post“ (Philadelphia), „Cosmopolitan“ (New York), Nichinichi“ (Tokio) i. t. d.

in vsebujejo toliko turških izrazov in običajev, da jih ni mogoče razumeti brez komentarja. Radi prilagoditvenih in anekdotičnih, ki se tu pa tam v drastičnem kontrastu vrste med resno liriko, učinkuje celota na škodo nekaterih posrečenih pesmi nekam prozaično.

Kesneje Dimitrijevičeva ni objavila nobene samostojne zbirke več, čeprav hrani v rokopisu še dve zbirki srbohrvaških in zbirko francoskih pesmi, ki so dosegle v pariških salonih mnogo priznanja. Pesmi, ki jih je objavljala po srbohrvaških revijah, sicer dokazujejo, da je skušala iti s časom naprej in da se je vsebinsko in oblikovno poglobljala, vendar vkljub temu po pomenu zaostajajo za njeno leposlovno prozo.

Da za opise šeg in običajev patriarhalnega srbskega in muslimanskega življenja verz ni primerna oblika, je Dimitrijevičeva kmalu spoznala, radi česar je pričela svoje nadaljnje zbirke objavljati v prozi, s čimer se je, vkljub čestim liričnim vložkom, veliko manj oddaljila od svoje epske, k opazovanju magnjene narave.

Njene prve tri knjige v prozi: „Pisma iz Niša o haremima“ 1897, „Dul Mirikina prikaznja“ 1907 in „Fati — Sultan“ 1907 so posvečene staremu Nišu in njegovi okolici ter hranijo polno starih, danes že skoro izumrlih etnografskih zanimivosti. Čeprav so po slogu in vsebini še polne začetniške naivnosti, vsebujejo v večji ali manjši meri že vse poteze, ki so značilne za njeno poznejše zrelo dobo. In čeprav je že tu na zunaj viden zarodek dveh, na prvi pogled različnih pravcev, kamor se je kasneje razvila njena literarna proza: v povest oziroma roman na eni in v takozvana „pisma“, t. j. v potopis, oziroma opis tujih običajev in zemelj na drugi strani, — sta vendarle tudi tu že prav tako pomešana opis in fabula, osebni izraz in opazovana snov, kakor pozneje.

Osrednje zanimanje ji vzbuja življenje muslimank po haremih. Gradivo, ki ga je zbrala ob dolgoletnem bivanju v Nišu in na potovanjih po orientu, je podala deloma dosledno verno v „pismih“, deloma pa ga je prepletla z večinoma ljubezensko fabulo v povest. To gradivo ji je dalo tudi snov za njeno najpomembnejše delo, roman „Nove“, ki ga je l. 1912. izdala v „Srpski Književni Zadrugi“.

Roman se odigrava v solunskih haremih za časa borbe Staroturkov, zastopnikov turške tradicije, in Mladoturkov, glasnikov evropske civilizacije. Emir-Fatma, hči uglednega Staroturka, vzgojena v duhu sodobnega zapada, v praksi pa še docela podvržena tradiciji, hrepeni po Franciji, kjer bi se mogla otresti staroturškega suženjstva, pod katerim žena umira brez solca in svobode za rešetkami. Ko se ji končno po mnogovrstnih izkušnjah posreči ubežati z ljubljenim, toda do skrajnosti lahkomišelnim možem v Pariz, jo „kulturni“ zapad razočara do dna. Preveč je podvržena tradiciji, da bi ga mogla premostiti. Svojo hčerko pošlje domov, naj jo vzgoje po starih običajih. Izkoreninjeno življenje jo zlomi do smrti.

Fabula je enolična, kot je življenje po muslimanskih haremih. Glavna ideja: borba zapadno izobražene muslimanke, takozvane „nove“, ki se hoče pod vplivom zapada rešiti verig turške tradicije, je — mogoče zavestno in namenoma — nejasno izpeljana. Glavna nositeljica te ideje, Fatmina teta Arif, po svojih nazorih in značaju sicer izstopa iz ostale črede pasivnih muslimank, a v ostalem tudi sama ne pride preko lepodonečih besed. Ostale so „nove“ le po izobrazbi in obleki. Po naravi so vse od prve do poslednje enako omedleno mehkužne in sentimentalne.

Praznota in enoličnost haremskega življenja pa je prešla iz snovi tudi v stil: dolgi ginljivi čustveni izlivi, ki se radi ponavljajo; oblika dnevnika in pisem; medla neosebna karakteristika; nejasnost in nepreglednost v gradnji. Razvlečenost postranskih prizorov, opis običajev radi običajev, ne glede na

celoto in nezadostna, psihološko premalo utemeljena zveza z osrednjim dogajanjem, puščajo vtis neizdelanosti in nedograjenosti.

Radi teh, predvsem formalnih nedostatkov napravi roman na površnega čitatelja slabši vtis, kot ga zasluži. Potrpežljivejši čitatelj bo odkril v njem marsikako močno mesto in našel celo zakladnico vestno opisanega, nam dokaj tujega, zato pa še celo zanimivega muslimanskega življenja.

Kakšen napredek pomenja ta roman v primeri z njenimi poprejšnjimi deli, bo razvidno vsakomur, kdor ga bo primerjal z njeno, tudi v nemščino prevedeno povestjo iz turškega in armavtskega življenja okrog starega Prokuplja, „Fati-Sultan“, ki ima marsikak motiv, opis in lik skupen z romanom.

Isteга l. 1912. je objavila Dimitrijevičeva najprej v „Srpskem književnem glasniku“, kesneje v samostojni knjigi tudi krajšo novelo „Amerikanka“, ki obravnava motiv plahe, neizpovedane ljubezni — motiv, ki ga najdemo tudi v njenih kesnejših delih. V Amerikanki je prikazala svoj ideal žene, „kakršne morajo biti nekoč vse žene. Kadar bodo vse iskrene kot otroci in svobodne kot možje, moški v njih ne bo več gledal svoje samice, marveč svojega tovariša.“

Po vojni je Dimitrijevičeva priobčila še celo vrsto „pisem“ iz najrazličnejših delov sveta. Naj omenim samo obširna „Pisma iz Soluna“, spisana l. 1908. ob času mladoturške revolucije (ponatis iz „Srpskega književnega Glasnika“ je izšel šele l. 1918. v samostojni knjigi), ki hranijo zanimive podatke o „novi“ turški ženi, in „Pisma z Indije“ (brošurica je izšla l. 1928. kot eden izmed odlomkov do danes v celoti še neobjavljenega dela „S Puta oko Sveta“), kjer poroča o svojih vtisih ob posetu največjega sodobnega indijskega pesnika Tagoreja. Poleg „pisem“ je objavila tudi v novejšem času še polno povesti, črtic in novel.

Svoj slog je poenostavila in izčistila, da zveni kot lahkotna salonska konverzacija, v bistvu pa se ni spremenila. Ostala je žena z vsemi lastnostmi, kakoršne večina še dandanes smatra za najbolj tipično ženske: čustvena, blaga, topla, umerjena, enolična, brez velike fantazije, opisujoč drobno življenje posameznika in njega osrednje doživetje, ljubezen.

Svoje življenje in delo je posvečala študiju žená, med katerimi so jo najbolj zanimala Turkinje in Amerikanke. Prve v svoji konservativnosti, pasivnosti, usmerjenosti v preteklost, druge v svoji progresivnosti in aktivnosti kot žive glasnice sedanjosti in bodočnosti. Mogoče njena največja zasluga je prav v tem, da je odkrila svet, ki nam je še vedno tako tuj, neznan in skrivnosten — življenje stare, danes že izumirajoče muslimanke.

Po lastnem pisateljičinem zatrdilu najzanimivejša pa je njena korespondenca z ženami iz vseh delov sveta. V teh najintimnejših vezeh s svetom mora biti najbrže tudi najznačilnejši del življenja te večne srbske popotnice in zaščitnice ženskih pravic.

SREDI POLJA

Avgusta Gaberščikova

Nad topoli je zarja zaplala.
In ti, mala čebela, si vstala,
ko je še rosa po čašah
in ko so še cveti zaprti —
ki morda na večer poležejo strti —
da si do me prišumela,

ti mala čebela.
Tako majcena, tako dobra
in tako sama si sredi poljá.
Glej, vse, vse bi človek vase zaprl
— in ko ta bela steza bi umrl
človek sam sredi poljá.

PESEM HRIBOLAZCEV

Marija Grošljeva

*Cin, cin,
poj, cepin,
spev višin,
kleši pot,
niz stopinj
v trup skalin,
cin, cin!*

*V skalo se zaje dereza,
roka po čereh opreza,
iskre krešejo železa.*

*Cin, cin,
poj, cepin,
spev višin,
kleši pot,
niz stopinj
v trup skalin!*

*Čvrsti prsti,
trdni klini,
više, više
po skalini,
po strmini,
med kamini,
vrh prepada,
ej, naslada!
pada, pada,
vrh gore
zmagovalcu pod noge!*

*In zaplapola v pozdrav
mu trobojnica višav:
zor škrlatno rdeča kri,
trajno vedrih dni sinjina,
svetlo žarka srebrnina
v zvezde vleknjenih noči.*

*Zmagovalec skal,
hribolazec — kralj,
danes tvoje je območje,
vse uslužno je pobočje.*

NEKAJ MISLI OB PRVI RAZSTAVI JUGOSLOVANSKE DEČJE IN MLADINSKE LITERATURE

Cirila Pleško-Štebijeja

Marca je Ženski Pokret v Beogradu razstavil v mali dvorani Kolarčeve univerze velik del naše mladinske in dečje literature. Kar so prirediteljice hotele, so dosegle: vzbudile so zanimanje za to literaturo, ki se je pri nas začela razvijati, v kolikor se tiče originalnih del, prav za prav šele po vojni — in so nam dale zanimiv pregled, čeprav ne popolnoma točnega, kajti razdelitev materiala ni bila pravilna. Knjige so bile namreč zložene v običajni razdelitvi: originali, prevodi, slikanice, pouk, zabava in šport, knjižne zbirke, oderska literatura in muzikalije — lepo po abecednem redu vseh jugoslovanskih avtorjev. Material bi se bil moral deliti ali po jeziku, v katerem so knjige izšle, ali pa bi se bil moral pokazati časovni razvoj te literature pri vseh treh plemenih. Prav tako je bil tudi razdeljen seznam knjig, tiskan v brošuri „Dečja i omladinska knjiga, Beograd 1933“, katero je izdal ob razstavi Ženski Pokret s pomočjo Podmladka Rdečega križa.

Originalnih knjig imamo — po razstavi sodeč — Slovenci 85, Srbohrvati 160, razstavljenih pa je bilo ca. 900 knjig. Če pomislimo, da je več ko polovica onih „originalnih knjig“ priredb (prevodov), bajk, prič iz davnine, narodnih pripovedk, pa cel šop omlednih pesmic za deco in mladino, ki so brez vsake cene, bi pri rigoroznem izboru našli komaj nekaj desetin originalov. Tak izbor bi bil potreben, da bi se že enkrat izločila iz šolskih in javnih knjižnic vsa nepotrebna navlaka.

Brlić-Mažuranićeve „Priče iz davnine“, ki imajo originalne slike Kirina in so prevedene na angleški, ruski, češki in danski jezik, in naš „Martin Krpan“ prekašajo vse druge po jeziku, vsebini in opremi.

Prevodi kažejo, da so doslej prevajali za mladino in deco pri Srbo-Hrvatih in pri nas brez sistema, kažejo pa tudi, da so razstavljalke postopale pri izbiri prevodov brez pravega merila. Krivda zadene prirediteljice le v toliko, da so se zanesle na založništva, katera so zaprosile izrecno za dečje in mladinske knjige, a so jim kljub temu poslala tudi druge. Sicer je pa sploh zelo težko točno opredeliti knjige, ki so za mladino. Mladina gre pač svoja pota in ima svoj okus, kar je pokazala anketa, ki jo je izvedel po šolah Ž. P. v zvezi z razstavo. Hrvaška in slovenska mladina je označila za svoje najljubše knjige baš take, ki „niso izrecno za mladino“. Tako je nastala zmešnjava v oddelku za prevode. Videli smo Sienkiewića v hrvaškem in srbskem prevodu, Finžgarjev „Pod svobodnim solncem“, medtem ko slovenskih prevodov ni bilo. Tudi Finžgarjev „Pod svobodnim solncem“ je bil razstavljen le v srbskem prevodu, original je manjkal.

Naštela bi lahko še nekaj primerov, toda to naj zadostuje, saj se nam itak obeta razstava v Ljubljani, kjer se vse izkušnje, pridobljene pri beograjski, lahko porabijo, da bo razstava res prava slika jugoslovanskih literatur.

V vseh treh jezikih imamo prevedene sledeče knjige: „Srce“, „Stric Tomova koč“, „Cipek in Capek“ (Busch), Andersena in Wilde-a „Mladi kralj“. Največ je prevodov Jules Verne-a (21) in May-a (11), *Robinzon* je izšel v Zagrebu v prevodu Vraničevem l. 1796; tri leta nato v Beogradu Lazarevičev in je bil prva hrvaška in prva srbska knjiga za deco, ki jo še danes po 130 letih proglašča za svojo najljubšo knjigo.

„Knjižne zbirke“ niso dale prave slike. Prirediteljice se namreč prvotnega načrta, da se zbereta od vsake knjige po dva primerka, niso mogle držati; zato je ležala marsikatera originalna knjiga med originali in prevod pri prevodih. Kdor si je dal malo več časa, da je na podlagi katalogov poiskal vse dele „Knjižnih zbirk“, je pa lahko z veseljem ugotovil, da se je v zadnjih letih na tem polju pokazal velik napredek v zunanji opremi in vsebini knjig po vseh treh kulturnih centrih.

Dečji listi, ki so dolga desetletja bili edino čtivo dece in mladine, bi zaslužili malo več pažnje. Tako pa so kar utonili naši, ki se ponašajo s svojo starostjo (Vrtec 62, Angeljček 40 in Zvonček 32 let) med prilogami dnevnih listov, medtem ko so prve številke srbskih listov počivale lepo v vitrinah, hrvaških pa sploh nisem zapazila. Zanimivo je, da je prvi dečji list, ki je izšel l. 1787. v Beogradu, bil *prevod* Marije, l' Prince de Bomon „Poučiteljski magazin za decu“, medtem ko je mnogo pozneje, šele leta 1858. izdal Rajković v Novem Sadu srbski „Solski list“. Od tiste dobe pa do danes so izdajali Srbi (v Beogradu, Novem Sadu, Sarajevu) 29 dečjih listov, od katerih se je najdalje obdržal edino „Venac“, ki izhaja že 22. leto. Hrvatom je prvi dečji list uredil Slovenec Tomšič, list „Smilja“, ki je izšel l. 1872. in izhaja še danes.

Pouk, zabava, sport. Ta oddelek je bil nepopoln. Opazila sem med originali in prevodi nekatere knjige, ki bi spadale na vsak način v ta oddelek. Prav mačehovsko je razstava prikazala odersko literaturo, čeprav razvidimo iz seznama v brošuri, da imamo vsa tri plemena precej tega blaga. Vemo namreč, da deca od sile rada igra na odrih. Vemo pa tudi, da nekaj dobrih igrice, ki se kljub velikemu uspehu, ki so jih doživele pri uprizoritvah na raznih odrih, doslej še ni dobilo založništva.

Slikanice: Največjo pozornost so vzbujale slovenske slikanice, zlasti Kreidolfove. Od teh slikanic se otroci kar niso mogli ločiti in tudi odrasli so povpraševali po njih. Ali res ni mogoča druga izdaja tako zaželjenih slikanic? Pritožujemo se, da naši bratje in naše sestre na jugu ne razumejo slovenskega in ne čitajo slovenskih knjig. Morda poizkusimo pri otrocih. Pri slikanicah tudi ni škode, če izdajamo prevode, dokler umetniško dovršenih sami ne moremo proizvajati. Tudi Ribičičeva „Mihec in Jakec“ sta izredno zabavala mladino in odrasle.

In kaj sedaj, da ne bo ta razstava ostala brez koristi. Po mojih mislih bi morali to razstavo prirediti še v vseh večjih mestih in seveda tudi v Ljubljani, toda v popolnejši „izdaji“, in sicer najkasneje v enem letu. Treba je zato temeljite priprave in nekoga, ki bi prevzel odgovornost za vse, kar je v zvezi z razstavo. Zato naj bi se v najkrajšem času pri nas ustanovil odbor, v katerem naj bi bili pisatelji, pesniki, slikarji, grafiki, referenti založnikov in moderni pedagogi (brez razlike spola). Ta odbor naj bi prevzel skrb za prireditev razstave, skušal dobiti potrebna denarna sredstva, pečal naj bi se tudi z n a č r t o m, po katerem bi odslej slovenski literati prevajali svetovno mladinsko literaturo; zbrati bi moral točen bibliografski pregled, saj ima na razpolago skoro ves material, ki bi ga bilo treba le razširiti, popraviti in seveda drugače urediti (slovenska literatura naj bo ločena od srbske in hrvaške). Ta odbor bi moral tudi paziti, katere naše slovenske knjige se pošiljajo na stalno razstavo mladinske knjige Mednarodnega vzgojnega urada v Ženevi¹. Ne vem, kdo je odgovoren za knjige, ki so že tam: Kette, Levstik, Meško, Stritar, Zupančič. Zdi se mi, da ta izbira ni povsem posrečena, zato naj odslej prevzame to nalogo predlagani odbor. Pri načrtu za prevode bi se morali ozirati na slovansko literaturo (predvsem na bolgarsko, da dobimo čimprej pregled o vsej jugoslovanski literaturi), istočasno pa na romansko in germansko. Pozabiti seveda ne smemo na literaturo azijskih narodov.

Odbor bi moral skrbeti za brezhilne prevode naših dobrih originalnih knjig, zato bi moral za to delo zainteresirati tuje pesnike in pisatelje, da vstopimo tudi s svojo dečjo in mladinsko knjigo v svet.

Čprav smo Slovenci najkulturnejši narod (!), vendar nimamo niti ene javne dečje čitalnice. Zagreb ima dve, Beograd eno; vse tri so ustanovili na pobudo žen, ki jih sedaj tudi vodijo. Ljubljani naj ta odbor stavi predlog, da naj odpre čimprej dečjo čitalnico tudi pri nas. Te čitalnice bi morale biti v stalni zvezi. Imeti bi pa morale vse tri c e l o t n o našo dečjo in mladinsko literaturo.

Ta odbor bi tudi vodil anketo o tem, katere knjige naj se smatrajo kot mladinske. Omenila sem že, da je ravno v tem pogledu bila razstava nenotna, opazila sem, da tudi založništva ne vedo, katere knjige spadajo v mladinski oddelek.

Odbor bi moral razširiti svoje delo na Hrvaško in Srbijo, da bi imeli vsi enake smernice pri izdaji novega kataloga do naše razstave. Če bi mogli dobiti do takrat še bolgarske knjige, potem bi imeli res popoln pregled jugoslovanske literature.

Da se stroški pri slikanicah zmanjšajo, bi bilo morda dobro uvoziti samo slike, tekst pa postaviti v slovenščini in srbohrvaščini. Tu bi imeli seveda prvo besedo zastopniki založništva.

Iz b r o š u r e² omenjam danes samo članke o naši literaturi; najboljši je brez dvoma hrvaški, slovenski bi lahko bil nekoliko bolj obširen, ni pa dober francoski pregled o vseh treh literaturah. V uvodu, ki bi moral vedno le govoriti o istočasnem razvoju vseh treh, sta dva odstavka, ki sta — domnevam — spadala v oni del, kjer se govori samo o srbski književnosti. S tega vidika je opravičljiva pomota. Je pa tudi težko dobiti pri nas človeka, ki bi tako natančno poznal vse tri literature, da bi mogel popolnoma objektivno poročati.

Kljub tem kritičnim pripombam pa z veseljem čestitam Ženskemu Pokretu v Beogradu, da je dal s svojo razstavo in brošuro pobudo za nadaljnje skupno delo v radost in izobrazbo naše dece in mladine.

¹ Bureau International d'Education, Geneve, ki je izdal katalog v knjigi *Littérature enfantine et Collaboration internationale* 1932.

² Dečja i omladinska knjiga. Beograd 1933. Izdanje Ženskog Pokreta uz pomoć i saradnju Podmlatka Crvenog Krsta u Beogradu. Din 15.—

PREHRANA OTROK DO RAZVOJNE DOBE

Konec

Dr. E. Jenko Groyerjeva

Poleg snovi, ki sem jih omenila zadnjič, so tudi nekatere druge, ki so v prehrani otroka škodljive.

Uživanje vina in vseh alkoholnih pijač je odločno škodljivo, najbolj pa otrokovemu živčevju. Alkohol se uporablja le v nekaterih boleznih kot zdravilo v najmanjših količinah.

Pravo kavo in čaj moramo izločiti iz otrokove hrane, ker neposredno dražita otrokovo živčevje, ki je nežno ter naglo reagira na dražila, ki vplivajo kvarno nanj.

Preveč čokolade v hrani izziva pojave zastrupljenja v želodcu ali črevih in tudi na koži.

Zelo začinjena jedila so nepriporočljiva, prav tako trdi sir, razne omake, začimbe s poprom, papriko, muškatom, cimetom, nagelnovimi žebicami in vanilijo, tudi vsakovrstne rozine, orehi vseh vrst itd.

Cvrtje je težko prebavljivo, bodisi močnato ali mesno, in ga izključujemo iz otrokove prehrane.

Meso rakov in drugih podobnih živali ni lahko prebavljivo, zato ne spada v otroško prehrano, takisto ne prekajene klobase, suho meso, krače, rebra itd. Izvzeta je le nežna, malo osoljena šunka.

Dnevna razdelitev prehrane.

Iz gori navedenega pojasnila o hrani za otroke razvidimo, da se vsi zdravstveni vidiki strinjajo v mešani hrani, razdeljeni na določeno dnevno dobo in v odmerke, ki ustrezajo otrokovi starosti in teži.

V drugi otroški dobi, ko ga mati odstavi, je otroku potrebno jesti štirikrat na dan; da mu bo hrana čimbolj koristna, jo je treba razdeliti tako-le:

- 30% vseh snovi za obed;
- 28% vseh snovi za večerjo;
- 22% vseh snovi za zajutrek;
- 20% vseh snovi za malico popoldne.

Prvi zajutrek za otroka dveh let naj bi vseboval zdrobovo kašico na mleku, nekoliko čajnega masla in žličico medu.

Od 4. leta dalje se daje mesto kašice žitna kava z mlekom, pšeničnim (iz neočiščene moke) kruhom, namazanim s čajnim maslom in marmelado ali medom. Otrokom, ki imajo bolj trdo prebavo, damo še nekaj surovega sadja.

Za otroke v šolski starosti, ki morajo zgodaj vstajati in hitro pozajutrkovati, je primerno, da si vzamejo za dojučnik v prvem daljšem odmoru sadje, kruh z maslom ali jajcem.

Za kosilo, ki naj bo o pol eni uri, je otrokom do 3 let primerno dajati mesno juho z vkuhanimi testeninami in seseklanim belim mesom, potem zelenjavo in krompir, pretlačen z mlekom, ali v oblicah z maslom, smetano ali mehkim sirom, pa sadje, kuhano ali sveže. Češplje, posebno suhe, niso lahko prebavljive ter jih dajejo le sveže kuhane in olupljene.

Po treh letih dodajamo temu obedu še jajce, ocvrto ali z juho zmešano, in za tretjo jed kaj mlečnega, riž ali zdrob, ali močnato jed iz biskvitnega testa ali vlečenega, štrukljevega testa. Kruh naj uživa otrok pri obedu samo v obliki skorje. Za pijačo mu damo vodo, samo ali s sadnim odcedkom zmešano, in to po potrebi. V poštev pridejo pomarančni, malinovi, ribizljevi in drugi odcedki. Ob štirih dajemo otroku kruh z maslom in sadje ali močnato jed, poleg tega pa mleko ali sadni odcedek z vodo. Ta popoldanski odmerek je važen del otroške prehrane. Večerja, ki je o pol 7., naj vsebuje zelenjadno

juho, ali prežgano, ali krompirjevo, v juho zakuhamo malo rezancev ali jajčni rumenjaki, za drugo jed pa kuhamo sadje.

Od četrtega leta se juhi doda celo jajce, ako ga otrok ni dobil za dojučnik. Večerja naj otroci med 6. in 7. uro. Solskim otrokom dodamo za večerjo k omenjeni juhi nekoliko sesekljanega mesa, zmešanega s prikuho in ne mastnega. Suhe zelenjave, fižol, grah, bob, dajemo tudi starejšim otrokom raje v preblačeni obliki. Ako je mogoče, damo kot tretjo jed sadje.

V 9. letu dajemo otroku še enkrat toliko mesa kakor prejšnja leta. Od 10. do 17. leta naj bi bile dnevne porcije v prehrani najmanj polkrat večje kot do 10. leta. Z 18. letom se smatra mladec za doraslega in so njegove telesne potrebe primerne odraslemu organizmu. Starši in vzgojitelji v zavodih naj varujejo otroke, da ne dobe premalo hrane, kar se opaža jako pogosto v vseh slojih. Podhranjenost lahko nastane iz bojzani staršev, ki se tresejo, da bi otrok ne dobil preveč hrane, kar bi moglo povzročiti dispepsijo ali kvar za prebavo. Preslaba hranjenost pa se tudi podeduje po starših, ki so sami podhranjeni, Organska škoda v takih slučajih je ogromna in posledice nedogledne (kretinizem). Starši in vzgojitelji naj ne odmerjajo otrokom hrane tako, kakor se zdi primerno njim samim, ne po lastnem razpoloženju, mnenju in znanju, marveč naj se pobrigajo za znanstveno osnovo in kritiko prehrane. Ako tega ne store, je hrana otrok v mnogih primerih, če že ne količinsko, gotovo pa kakovostno nezadostna za otrokov razvoj. Otrok nima hrane, ki bi bila primerna njegovi dobi, konstituciji in teku, ker ne dobi dovolj jedi. Razen tega so nekatere jedi prepozno vpeljane v otrokovo prehrano in še takrat v premalih, nezadostnih količinah. To se tiče posebno mesa, zelenih prikuh in surovega sadja. Slabe socialne razmere v družinah in mnogi predsodki so večkrat povod k nezadostni prehrani otrok. Mnenje, da mora oče kot poglavar in vzdrževalec družine največ in najbolj jesti, je pri nas globoko vkoreninjeno v vseh slojih. Očetje se tozadevno le izjemoma žrtvujejo za otroke. Brezbrižnost ali popolno ravnodušje za potrebe otroškega organizma kvarno vpliva na prehrano otrok. Odnosaji staršev med seboj ali do otrok marsikateremu doraščajočemu mladcu zagrenijo prehrano, kar ima slabe posledice za njegovo zdravje. So tudi primeri, kjer je sicer pomanjkanje, toda pri dobrih odnošajih zaleže pomanjkljiva prehrana bolj kot pri slabih najboljša. Napačna in nezadostna prehrana povzroča mnogotera in trajna pomanjkanja v otroškem organizmu, kakor nerazvitost in telesno-duševno zaostalost, rachitizem, živčne bolezni itd. Preslaba hranjenost pospešuje tudi nalezljiva obolenja in ustvarja posebno ugodna tla jetiki in škrofulozi.

Prehranjenost. Občutek lakote je zelo spremenljiv pri otrocih in je zato slabo merilo za otroško prehrano. Otroka, ki ima nagnjenje k preobilici prehrane, ali ki hitro poje one jedi, ki mu diše na račun onih, ki mu ne ugajajo, smatrajo za požrešnega in nediscipliniranega v jedi. To velja pri popolnoma zdravih otrocih. Kadar je treba otroka boljše nahraniti, starši večkrat nimajo zadostnega pojma o fizioloških potrebah otroškega organizma, kar ima za posledico, da otrokom ne znajo pravilno razdeliti prehrane.

Prehranjenost je ponavadi le deloma uresničena v hrani, in sicer v slučajih, ko jedo otroci preveč tečnega, t. j. kruha, mleka, bonbonov, slaštic, kar kvarno vpliva na prebavo ter se konča z bruhanjem, plinsko dispepsijo (nakopičenje plinov v želodcu, črevesnem delu), zaprtjem, trebušno napetostjo, tudi z vnetjem slepiča, kožnimi izpuščaji in zamaščenostjo. Kdor uživa preveč jajec, mesa, čokolade, dobi prebavne motnje, n. pr. vnetje debelega črevesa, trajno ali začasno zastrupljenje, različne pomanjkljivosti v delovanju jeter. Prehranjenost, ki se izraža v zamaščenosti in ki jo je otrok dosegel bodisi z preobilico naravne hrane ali z dodatkom arzenika, kar se v zavodih večkrat dogaja, je škodljiva ter prizadene poleg vseh organov tudi živčevje. Taki

otroci duševno ne napredujejo, na račun telesne rejenosti zaostajajo v umskem razvoju.

Vsi omenjeni pojavi so po svojem trajanju ali ponovnem izbruhu v začetku rasti toliko nevarnejši, v kolikor zajemajo še čisto neodporni organizem. Tu ni govora o prehrani otrok med vročinskimi boleznimi in med okrevanjem. Omenim le, da je ob hudi in kratki vročini, n. pr. pri influenci in angini, priporočljiva lahka prehrana, da se kolikor mogoče preprečijo prevelike izgube v teži otroškega telesa, ki nima rezervnih moči. V dobi, ko dele okreva, je treba otroka prav dobro hraniti, ne samo da se pokrijejo izgube radi bolezni, ampak tudi da se popravi tkivo; zato se mora hrana v kakovosti in količini izboljšati. Na ta način se skrajša okrevalna doba in se otrok izogne morebitnim poznejšim okuženjem.

Zrak v prosti naravi in solčna svetloba s svojim vplivom na kožo sta končno nujna činitelja v prehrani in presnavljanju otroškega telesa. Otrok jih ne sme pogrešati bolj kakor rastline. Zaradi tega bi moral v mnogih primerih voditi zdravstvo in prehranjevalni red otrok za celo dobo razvoja domači zdravnik, ki pozna rodbinske predsodke ali navade, proti katerim se mora boriti. Zdravnik pokaže pravilne smeri, ki so osnovane na točnih znanstvenih podatkih in prirejane za potrebe otroškega organizma.

KAJ PA ŽENSKÉ? . . .

Marja Boršnikova

V prejšnjih dveh številkah letošnjega „Ženskega Sveta“ je objavil dr. Sušnik pojasnilo oz. odgovor na moj članek „Kaj pa ženske? . . .“, v katerem sem v decemberski številki lanskega „Ženskega Sveta“ obravnavala istoimensko poglavje iz njegove knjige „Akademski poklici“. Hvala za njo sem dr. Sušniku, da je tako obširno obrazložil svoje stališče, ker je s tem pojasnil marsikatero trditve iz svoje knjige, ki sem jo jaz po njegovem mnenju in ki bi jo še marsikdo drugi po mojem mnenju brez tega pojasnila drugače razumel. Nimam namena g. doktorju odgovarjati na vse njegove trditve, s katerimi se ne strinjam, ker bi bila na ta način prisiljena, v petih strani obsegajočemu „pojasnilu“ odgovoriti z nič krajšim odgovorom, ki bi mu najbrže spet sledilo kako „pojasnilo“, da bi se stvar zavlekla v nedoglednost in s svojo polemično obliko čitateljstvo samo odbila od problemov, ki zaslužijo največjo pažnjo in strnjeno.

Priznam, da sta rok treh dni, katerega sem imela za sestavo omenjenega članka, kakor tudi pičlo odmerjeni prostor deloma v škodo dr. Sušniku, predvsem pa mojim lastnim nazorom, ki jih nisem utegnila toliko podrobno obrazložiti, da bi bilo izključeno vsako nesporazumljenje; to mi je bilo jasno že ob primerjavi rokopisa z okrnjenim tiskom, še bolj pa ob izidu članka M. Golove („Dete, žena in mož v bodočnosti“, ZS 1933, 66), ki ga je bil sprožil prav oni, tri pičle stavke obsegajoči predposlednji odstavek mojega članka, za katerega podrobnejšo razlago bi potrebovala najmanj toliko prostora, kolikor obsega ves ostali članek, če bi se hotela izogniti vsakršnemu nesporazumljenju.

Ker mi je pa popolnoma jasno, da zastopamo dr. Sušnik, M. Golova in jaz (ne glede na nesporazumljenja, ki bi jih utegnili ob veliki objektivnosti po daljšem prerekanju, ki pa nobenemu drugemu ne bi bilo v korist, mogoče izravnavati) trije različnih svetovnih nazorov, ki nujno morajo roditi tudi različno stališče do obravnavanih problemov, je docela odveč v tej zvezi in v tej obliki tudi vsako nadaljnje ideološko tomačenje z moje strani.

Na tem mestu se nameravam dotakniti samo dveh, treh tehničnih podrobnosti. Dr. S. pravi na str. 93: „Seveda pa tudi tu zadevnih trditve nisem izsahal iz prstov, marveč sem povzel pač glavne reči, ki so jih znanstveniki — moški in ženske — ugotovili, ter svoje vire tudi vestno pod črto zabeležil. In moja ocenjevalka? Nikjer ne pokaže, da bi si bila te vire поблиže ogledala, kot bi bila njena dolžnost, še več, ona se dejansko na to dejstvo v podrobnem sploh ne ozira in iznaša vse navedeno kot le moje osebno mnenje oz. iznajdbo. Če bi si bila g. B. ogledala navedeno literaturo, bi ji bilo vse povedano in še mnogo drugega postalo jasno in bi bila njena razmotrivanja dobila brzkone precej drugačno lice, ker bi bila morala izpodbijati med drugim tudi mnenja svojih lastnih sovrstnic.“

Razumljivo je, da v času, ko sem pisala omenjeni članek, nisem niti utegnila niti imela prilike, da bi si ogledala literaturo, omenjeno pod črto. Saj je znano, da v kraju,

kjer živim, nimam niti ene od citiranih razprav na razpolago. Kot sem uvodoma izrečno poudarila, sem se v svojem članku omejila samo na poglavje, ki mu je dal avtor dr. S. naslov „Kaj pa ženske?...“; pri tem je bilo zame važno samo to, kakšno stališče zavzema v tem vprašanju dr. Sušnik, ne pa, o d k o d je to stališče prejel. (Od načina obravnave v tekstu je odvisno, ali človek citirane predloge sprejema, se sklicuje nanje, ali pa jih navaja samo kot tuje, mogoče celo svojemu nasprotno mišljenju; jaz sem pri tem upoštevala samo prvo dvojico.) In če je prišel do kakega naziranja na podlagi kake moje „sovrstnice“, to še ni razlog, da bi se morala z njim strinjati tudi jaz.

Recimo pa, da se zgodi sledeči slučaj:

Dr. S. trdi v „Akad. poklicih“ str. 76: „Zakon in telesno materinstvo nista vsaki ženski zapisana niti morda brezpogojno zaželeni, kakor trdijo, ter ne moreta več danes docela izpolniti ženskega življenja in hotenja, zakaj „v dobi tolikega razmaha resničnih in navideznih kulturnih in gospodarskih potreb ženska ne more ostati izven splošnega razvoja.“ (Prim. Andreja Vera istotam...) To pravico imajo, kajti znanje je lažje od neznanja — in če bodo ženske bolj omikane, bodo skrbele tudi za boljšo vzgojo svojih otrok. Vendar pri vsej zavzetosti, vnemi in čebelični pridnosti, ki jo neredko opažamo, mnoge same uvidevajo, da zgolj učnost ni vse — niti najprimernejše zanje.“

A v „Ženskem Svetu“ str. 116: „Ga. B. pravi, da trdim jaz, da „zakon in telesno materinstvo... ne moreta več danes docela izpolniti ženskega življenja in hotenja“... „vendar moram ugotoviti, da omenjenega nisem trdil jaz, temveč sem rabil besedico „morda“ ter navedel: kakor trdijo (namreč ženske), na koncu stavka pa dodal znak za opombo, v kateri stoji: „Prim. Andreja Vera, istotam...“

Gorenji citat iz dr. S. knjige se mora brezpogojno razumeti tako, kot sem ga razumela jaz: 1) da nekateri sicer trdijo, da sta zakon in telesno materinstvo vsaki ženski zapisana in brezpogojno zaželena, toda on, dr. S., trdi obratno; 2) citat Andreje Vere se nanaša samo na tretjo tretjino prvega stavka, iz česar nikakor ne sledi, da bi ostali dve tretjini stavka ne bili dr. Sušnikovi; 3) besedica „morda“ v tej zvezi ničesar ne izpremeni.

Iz tega sledi, da je dr. S. ali napačno citiral ali pa vsaj stavek tako neslovensko zaobrnil, da bi ga nihče ne razumel tako, kot ga on naknadno razlaga. Kajti v tem slučaju bi se moral stavek glasiti: „Kakor trdijo, zakon in telesno materinstvo...“

Naslednja dva stavka sem gori citirala samo radi tega, da tudi oni, ki ne pozna ostalega poglavja, kjer je dosti značilnejših mest, mora prejeti vtis, ki sem ga prejela jaz, da namreč dr. S. ni preveč prepričan o nujnosti ženskega študija niti pri nadarjenih, čeprav se spremembo izogiba, da bi to naravnost priznal, in da se mu zdi potreben v glavnem radi boljše vzgoje otrok. Da sem rabila lani na str. 349. izraz „zgolj“ mesto pravičnega „predvsem“, je moja napaka, ki jo na tem mestu popravljam. Odločno pa se upiram dr. Sušnikovi trditvi, da sem „v svojem citatu (drugič) nameroma ali iz površnosti izpustila v zadnjem stavku besedo „tudi“, ki da smislu čisto drugačen pomen“ (116). Drugič jaz namreč sploh nisem citirala (citirane stvari damemo pod narekovaj, kar sem storila točno že enkrat poprej), marveč sem podala samo svoj vtis, ki sem ga prejela iz dr. Sušnikovega teksta.

Dr. S. je v zmoti, če misli, da ga jaz smatram za zastopnika „moških interesov“ (92) in da ne znam ceniti njegovega treznega, umerjenega stališča v teh vprašanih. Pravtako je v zmoti, če misli, da sem jaz mnenja, da je ideal sodobne študirane ženske, posnemati moškega in doseči čim večjo enakost z njim. Razlika pa je v tem, da si predstavlja dr. S. blagostanje ženske docela drugače kakor jaz. Če ženska v študiju in samostojnih poklicih — pri skupni vzgoji in v skupnem delu z moškimi — polagoma gubi vse ono, kar je negativno na njej in kar jo zapostavlja za moškimi (pasivnost, neoriginalnost, nesamostojnost, nekritičnost, subjektivnost i. t. d.) in se ji pri tem širita obzorje in delokrog preko ozko začrtanih mej, v katerih se je do zadnjega časa gibala in izzivila, iz tega ne sledi, da se je izneverila svojemu spolu, ker ni nikjer zapisano, da so lastnosti, ki so bile včeraj in danes radi takih in takih okoliščin tipične za povprečno žensko, obenem tudi nespremenljiv atribut „večne ženskosti“.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

ALMA KARLIN: DER GÖTZE (ein mystischer Roman, Müller u. I. Kiepenhauer G. m. b. H. Verlag, Potsdam). Malik — tak je naslov, ki nam že sam pove takoj, da bomo stopili v svet, ki je skoraj neznan navadnim smrtnikom. Ob enem nam podaja pisateljica svoje nazore o svetu in življenju ter nas seznanja z najčudovitejšimi ljudmi.

Osnova samega romana je sicer preprosta in zelo maloverjetna, toda bistvena za večji del povprečnih nemških romanov.

A v tej preprosti zamisli nas vodi v tri različne svetove: med potomce Inkov, ki niso pozabili, da so „otroci solnca“, med Kitajce, ki vise krčevito na tradiciji, in

Evropce, ki so nad vsemi ko polbogovi s svojo visoko kulturo. Kot zastopniki nositeljev kulture so (seveda!) Nemci. Toda nad vsemi se reži malik, ki prinese nesrečo tistemu, ki ga dobi v last.

Najgloblje je pisateljica doživela mistiko Inkov. Spoznala je značaj današnjih potomcev in posameznikom podarila tisto občutje do preteklosti, ki je gotovo le njih last. Strastni so Peruanci, praznoverni in pri njih je v nekaki neskladnosti naša civilizacija in njih primaren naravni kompleks duhovnosti in telesnosti. Vse te lastnosti so najbolj izčrpane v osebnosti pesnika Dona Maria. Medtem ko je pri Inkih življenje usmerjeno na zunaj z neverjetno strastjo, so Kitajci ravnodušni in usmerjeni bolj na znotraj. Budhizem jih prežema ko čudovita sila potrpežljivosti, ki je lastna Azijcem. V osebi kitajskega modrijana meniha Ly Yan Fua se čuti sorodnost umirjene duševnosti največjega indijskega pesnika Tagora. In v besedah Ly Yan Fua je tudi zgoščena globoka filozofija, ki izzvani v stavku: „Ljubezen je — pozabljenje lastnega jaza.“

V kaosu realnosti in mistike koleba mlada Grieselinda, ki najde po kratkem zakonu z Donom Mariom svojo srečo v dr. Starku, mladem zdravniku nemške bolnice na Daljnem vzhodu. On ni pesnik, ni nadčlovek, ampak dober poštenjak, ki lahko osrečuje.

Evropci, oziroma Nemci, so več ali manj ljudje, ki jih srečavamo povsod. Potnik Grosse je realen dobrodušnež in tako tipičen za nemške romane kakor tudi mlada, sentimentalna in idealna Grieselinde. Morda je pisateljica podala sebe v Grieselindi, pred katero se počasi odpira pogled v spoznanje življenja in njegovo svrhu. Arheolog profesor Garfeld je tip učenjaka, ki živi le svojim študijem ter tako izgubi podloga zvezo s sedanostjo. Njegov edini prijatelj je psica Diana. Garfeldi so zelo redki v sedanosti, medtem ko so vse druge osebe psihološko mozoče.

Roman prepleta mistika in globoka filozofija poleg malo šablonskih in včasih prisiljenih dogodkov. Najlepše strani so pač o profesorjevem zanosu v staro kraljestvo Inkov ali „otrok solnca“. Ly Yan Fua jeve filozofske besede ter opisi krojev, šeg in verovanj Kitatcev in Inkov.

Knjiga „Malik“ je v celoti ogromna in globoka vizija treh kultur in maljni nedostaki ne pokvarijo celotnega vtisa, ki je pretresljiva izpoved nazorov pisateljice same. Ly Yan Fu, ki spremlja ko človek brez sence življenje Grieselinde, se veseli, da je solnčna devica našla svoj rožni vrt. „Stevilne so poti, ki peljejo na gorski vrh, toda z jasne vrha vidijo vsi le isti mesec,“ si je mislil z rožnim vencem v roki pred malikom, ki je po tolikih blodnjah našel svoj mir v hramu „Belega oblaka“ in izgubil moč prokletstva.

Alma Karlinova, Celjanka, je pisateljica širokega obzorja, zelo načitana, močna in samonikla osebnost, ki se ne plaši izpovedati svojih razglabljanj, prepričan in nazorov. Videla je mnogo sveta, saj je bila 8 let z doma in je obiskala vse zemeljske celine. Njena dela preveva predvsem globoko znanje, toda vse, kar je doživela in videla, je v svoji duši prečistila in potem podala v svojih delih.

Marijana Kokalj-Zeljeznova.

MED STARINSKI URAMI IN TULIPANI. Mičen naslov, ki je zvalil marsikatero ženo v balkonsko dvorano „Zvezde“. Tudi mene je. Žal, šele drugi dan, ko se je lepo zamišljena razstava morala umakniti iz projektiranih dveh prostorov v enega samega. Meni je delala vtis prenatrpanosti. Lepo na pestrih modernih tkaninah razporejene starinske ure, največ iz bidermajerske in obeh empiriskih dob, bi bile učinkovale še vse drugače, če bi bile posamezne skupine, ki jih je vezala ista barvita podlaga — spominjam se prelepe rdeče skupine v kotu, in zelne — zaključene, ter ločene druga od druge, recimo, z aranžmajem tulipanov.

Tako so morali prekrasni tulipani stati večinoma po tleh, kar ni bilo samo nestetsko, temveč je dajalo količjak nervoznemu obiskovalcu neprijetno občutje, da vsak trenotek lahko zadene ob tanko steklo modernih oblih vaz ter tako razbije razpoloženje, ki bi moralo nastati v tem intimnem miljeju. Zelo me je tudi motila stenska tapeta in pomanjkanje svetlobe v dvorani. Želela sem si, naj bi skozi pestrobojno svilo tulipanovih cvetnih listov lila svetloba, naj bi žarki solnca užigali rubin, topaz, biril ali alabaster ter vse ametistne tone prelepih cvetov. Želela bi videti mičen kontrast ognjenih cvetnih čaš in marmorja pompozne bele ure z bronznimi okraski, pa tiste skoro črne tulipane med bogato izrezljanima urama iz pozlačenega lesa. Čuden slučaj je nanesel, da sta se obe uri, izvirajoči očitno iz iste delavnice, če ne iz iste roke, znašli po več kot pol stoletja pod okriljem modernega škenskega društva. Zanimivo bi bilo in za kulturnega zgodovinarja hvalježno, če bi se začelo brskati tudi po naši stari umetnosti obrti, kajti niti misliti ni, da so bile vse te majhne umetnine, s katerimi si je meščanstvo prešlih stoletij krasilo domove, importirane, prenešene od bogvekod. Prometne, pa tudi valjotne razmere so bile v onih časih mnogo bolj komplicirane nego so danes. Zato je bilo gotovo prav mnogo teh drobnih umetnin izdelanih doma, čeprav

po prvotno tujih vzorcih. Seveda je tu okus naročnika in izdelovalca igral veliko vlogo. Tudi zanimiva razstava teh starinskih ur nam kaže poleg plemenitih oblik čistega empira večkrat neokusno uporabo prvotno lepih oblik, kar dojava tu pa tam do plehkega igračkaranja.

In vendar so ti stari predmeti, celo če so igračkasti, celo če njih oblike ne ustrezajo vedno strogim stilskim predpisom, za nas žene tolikanj mične. Saj me jih ne gledamo samo z očmi umetnostnih kritičarjev, me jih gledamo tudi kot žene, kot hčere, vnučke in potomke, kot pripadnice vseh tistih davnih rodov, ki so jim te stare ure z drobnimi ali tehtnimi glasovi bile njih vesele in žalostne dni.

Mimo teh starih ur je teklo življenje naših babic, je bežalo v večnost toliko minut sladke sreče, se je vleкло toliko ur grenkih in žalostnih trenutkov, toliko življenj se je rodilo in tolikim so bile smrtno uro.

Nas gane misel, da so polirani les tiste lepe temne ure gladili pred sto leti mladostni prsti tvoje prababice, da je onole nihalce tiktakalo zamišljenim korakom doktorja Prešerna in spremljalo morda ritem porajajočega se soneta.* In, ali ne vidite vse revščine materije in vsega bogastva duše v tistem daru slovenskega književnika slovenskemu književniku?

Zase jo je bil najpreje kupil, tisto štirioglato stensko uro, tako tipično za tedanj čas, mladi Levstik. Za-se jo je bil kupil, ker mu je bila všeč, ker jo je morda rabil, in ker je imel baš tedaj nekaj cvenka v žepu. A ko se je oženil prijatelj Levce, mu je hotel pokloniti nekaj v dar. Pa mu je dal svojo uro. Ker bi Levce zdaj vendar rabil uro, in ker mu je bila ura všeč, in ker baš tedaj morda ni imel v žepu —

To ni samo intimno, dražestno in ganljivo, to je — pa saj sami čutite, kaj da je to. Da nam je Atena kljub prostornemu nedostatku s svojo lepo razstavo ustvarila poleg zanimivega pouka tudi to delikatan razpoloženje in to prisrčno vez z našimi davno ugaslimi rodovi, z našo prošlostjo, za to smo ji resnično hvaležni — vsaj jaz. In želim si podobnih prireditev še in še. Anka Nikolčičeva.

OBZORNIK

LETOŠNJO NAGRADO SRBSKE AKADEMIJE ZNANOSTI je dobila med drugimi tudi Barbalčeva za delo „Verska svoboda Slovencev v Istri, Trstu in Gorici“. Literarne nagrade so dobili letos samo moški.

NUŠA ŠAVNIKOVA je kot prva žena v Jugoslaviji napravila izpit za konceptno uradnico pri hanski upravi v Ljubljani.

DESETLETNICE SMRTI POK. CHARLIE G. MASARYKOVE so se Čehinje dostojno spomnile. „Ženská Rada“ je posvetila pokojnici svoj majski zvezek. „Ženský klub český“ je priredil spominski večer. „Ustředí Čsl. ochrání matek a dětí“ pa jubilejno romanje na njen grob v Lanah. Združena prosvetna in socialna društva so imela mogočno spominsko proslavo v Pragi in na grobu v Lanah. Na vseh svečanostih so bili spominski govori in glasbene točke. V Lane je vozil posebni vlak.

DRUŠTVO BOŽENE NĚMCOVE so ustanovili letos na Češkem. Program obsega:

I. Skrb za dostojen spomenik Němcovi v Pragi (Doslje ima B. N. že 3 spomenike: na višehradskem pokopališču — postavile so ga dijakinje višje dekl. šole v Pragi; v Češki Skalici — tudi muzej; v Ratibořicah v Babičini dolini — spomenik predstavlja priprosto babico z vnučki.

II. Zbiranje in ureditev spominov po tej veliki ženi.

III. Dostojna izdaja njenih del.

IV. Propaganda za prevajanje njenih del v druge jezike.

V. Širjenje del onih českých žen, katerim je bila vzor Božena Němcova.

Namen društva Božene Němcove ni samo kult pisateljicne osebnosti, nego tudi nadaljevanje dela v njenem duhu. Na ustanovnem obnem zboru je univ. prof. Albert Pražák povdarjal, da mora to združenje obseči ves češki narod, ženam pa mora postati to, kar je za telesno vzgojo ideja Tyrševa in Fügnerjeva v „Sokolu“. Vsaka izobražena Čehinja bi morala biti članica društva, ki bi moralo začeti propagando že med učenkami in dijakinjami. Obletnico njene smrti bi morali vsako leto praznovati s prikazanjem splošnega ženskega prosvetnega udejstvovanja, kakor praznujejo Francozi z monografijami obletnico svojega Hugo-ja in Mistrala.

ŽENSKÉ ŠE VEDNO ODJEDAJO MOŠKIM KRUI! Skoro po vseh državah so do nedavna rohneli proti omoženim ženam v poklicu, češ, da imajo njih družine dvojni zaslužek, da si te žene s svojo plačo kupujejo luksuzne stvari in

* Priprosta ura je zapuščina Prešernove hčerke Ernestine Jelovškove, ki jo je baje dobila po očetu.

da pri tem zavzemajo mesta, ki bi jih morali imeti moški, in bi se potem lahko odpravila brezposelnost. Znano je, da sta takih misli tudi Mussolini in Hitler. V vsaki državi so se našle osebe, ki so javno podile ženo iz službe, ne da bi pri tem pogledale na gmotne in нравne posledice, ki bi nujno zadele družino ali ženo. Koliko pa je žen, ki hodijo v službo zgolj iz želje po luksuzu! Tudi v češkem senatu sta se dvignila dva moža in kazala vrata omeženim ženam, toda njunega glasu niso hoteli slišati niti tovariši. Pa so se naposled oglasile še žene in se podile iz služb: „Zveza za katoliških žen in deklet“ na Čehoslovaškem je poslala vladi spomenico, naj se iz socialnih razlogov odpuste iz državnih in deželnih služb poročene žene, s čimer bo deloma odpravljena brezposelnost inteligence, „omozene žene pa bodo vrnjene toplim (!) družinskim ognjiščem, kamor jih je bil sam Bog postavil.“

Res je čudno, kako pojmujejo žensko delo žené same! Ko se na eni strani organizirano katoliško ženstvo poteguje, naj se poročeni ženi prepove poklicno delo, se pa vse druge organizirane in neorganizirane žene bore za pravico do službe. Obe stranki imata pri tem isti smoter: zaščita družine. Zagovornice službujočih omeženih žen povdarjajo, da je dandanes svoboda poklicnega dela žene često glavni pogoj gospodarskemu in moralnemu položaju zakona ter glavno sredstvo proti konkubinatom, proti trpljenju zapuščenih žen in nezakonskih otrok, torej proti pojavom, ki se logično kažejo povsod, kjer se iz barbarskih nazorov o ženi in njenem življenju prepoveduje poklicnim delavkam normalna poroka.

KONFERENCA MEDNARODNE ŽENSKÉ ZVEZE bo letos v Štokholmu od 26. jun. do 6. jul.

MEDNARODNI ŽENSKI KONGRES sklicuje Ženski Savez USA v Chicagu od 16. do 22. jul. Glavni predmet tega zborovanja bo razpravljanje o dveh vелеvažnih vprašanjih naše dobe: „Novi ideal današnje družbe“ in „Odnos mladine do današnje družbe“.

SVETOVNE RAZSTAVE POD GESLOM „STOLETJE NAPREDKA“ V CHIKAGU se udeleži tudi Češka ženska zveza. Na poziv ministrstva za trgovino je poslala na razstavo izdelke likovnih umetnic in Drž. šol. zavoda za domači obrt. Na mednarodnem kongresu pisateljic, ki bo istotam, bodo Čehinje zastopane z deli 35 pisateljic.

PREDSEDNIK ROOSEVELT PRIZNAVA ŽENSKO SPOSOBNOST. Omenile smo že, da je Roosevelt imenoval Francis Perkins za ministrico javnih del. Perkinsova je priznana socialna in narodnogospodarska delavka, ki je mnogo pripomogla k uzakonjenju delavskih zaščitnih ukrepov v državi New York.

Kmalu nato je Roosevelt postavil Nellijo Taylor-Rosse za ministrico financ. Taylor-Rossejeva je podpredsednica nar. dem. odbora in bivša guvernerka države Wyoming. Sedaj bo odločala o zapletenih denarnih vprašanjih in interesih celokupnih Ujedinjenih držav.

Pred kratkim je Roosevelt imenoval Ruto Bryan-Owen za diplomatsko zastopnico Ujedinjenih držav na Danskem. Bryan-Owenova je profesorica filozofije in književnosti ter članica parlamenta. Njen oče je bil znameniti ameriški politik R. Owen. Ameriška vlada ima že lepo vrsto žen po konzularnih mestih ter tajnic in atašejev pri poslaštvih v raznih državah. Bryan-Owenova pa je poleg ruske poslankinje Kolontayeve edina žena, kateri je poverjeno tako odlično in zaupno mesto v svetovni politiki.

Za zaupno čuvarico prezidentove osebne varnosti je bila pri natečaju izbrana 20letna dijakinja Arlayna Brown. Pri izpitu je prekosila vse moške konkurente: v slabih 30 sekundah je izprožila 10 strelcev iz 5 browningov, skritih pod obleko; niti en strel ni izgrešil cilja, oddaljenega več kakor 30 korakov. Izpitno komisijo samo je njen uspeh jako iznenadil.

Žena Rooseveltova je tudi oseba, ki je vredna svojega mesta ob možu. V družinskih zadevah mu je najboljša pomočnica, v boleznih najvestejša streljica in tolažnica, v politiki dobra tovarišica, poleg tega tudi vzgojna pisateljica, voditeljica lastnega vzgojnega zavoda in voditeljica tovarne za umetniško pohištvo.

TUDI V TURČIJI pripravljajo zakon, ki bo odprl ženi diplomatska mesta. ŽENSKO FILMSKO DRUŠTVO so ustanovili na Angleškem pod naslovom „British Women Picture Corporation“. V upravnem odboru so zastopnice raznih ženskih organizacij. Prvi film je „Kraljica Viktorija“. Tudi režiserka je žena.

POUČNA STATISTIKA. Na Bavarskem so sestavili uradno statistiko o porodih žen v različnih poklicih. Pokazala je, da imajo najtežje porode delavke po predilnicah. Največji odstotek predčasno ali mrtvorojenih otrok imajo perice in delavke pri statvah. Na podlagi te statistike zahtevajo za tekstilne delavke primeren počitek pred porodom.

RAZPOROKE. Na 100.000 prebivalcev v Avstriji se loči 100 zakonov, na Nemškem 62, na Francoskem 51, na Rumunskem 38.

VSEBINA 6. ŠTEVILKE

RATARINA ŠPUROVA: ANA DE BRANCOVAN, GROFICA DE NOAILLES

† ZOFKA KVEDER-DEMETROVIČEVA: TRI SESTRE (Konec)

STANA VINŠKOVA: BOLEST

BOGOMIR MAGAJNA: UKRAJINKA

MARJA BORŠNIKOVA: SRBSKE KNJIŽEVNICE (Nadaljevanje)

AVGUSTA GABERŠČIKOVA: SREDI POLJA

MARIJA GROŠLJEVA: PESEM HRIBOLAZCEV

CIRILA PLEŠKO-ŠTEBIJEVA: NEKAJ MISLI OB PRVI RAZSTAVI

JUGOSLOVANSKE DEČJE IN MLADINSKE LITERATURE

DR. E. JENKO-GROYERJEVA: PREHRANA OTROK DO RAZVOJNE DOBE (Konec)

MARJA BORŠNIKOVA: KAJ PA ŽENSKÉ?...

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST: Alma Karlin: Der Götze (Marijana Kokalj-Zeljeznova) —

Med starijskimi urami in tulpani (Anka Nikolčeva)

OBZORNIK

PRILOGE: Naš dom — Krojna pola — Ročna dela

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, polletna Din 32.—, četrtletna Din 16.—, za U. S. A. Dol. 2.—, za Avstrijo Sch. 10.—, ostalo inozemstvo Din 85. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik naasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

Vsak začetek je težak

Podarite svojemu otroku tubo zobne paste Chlorodont in ščetko za zobe Chlorodont. Pokažite mu nato kako se zobje pravilno čistijo, kako jih treba s ščetko drgniti vodoravno in navpično, odzunej in odznotraj. Tako ga učite, čim bo znal ščetko samostojno uporabljati. Samo oni dobi dobro zobovje, ki ima zdrave mlečne zobe. Tuba Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—

Za otroke - samo Chlorodont!

Iz same volne za vsa oblačila, volnene odeje, bareti, za dame krasna buret svila à 70- in 80- Din za m. v širini 160 cm. V vseh barvah pletilna volna i. t. d.

Opozarjamo na izložbo na velesejmu paviljon M.

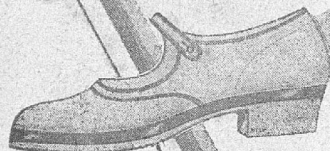
SUKNO TEOKAROVIČ

LJUBLJANA
GRADIŠČE 4 NASPROTI DRAME

Za izprehode in izlete.

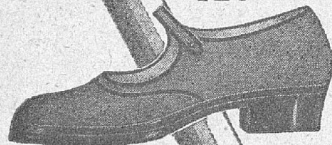
Din.
49.

Din.
49.

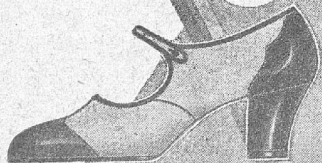
Din.
49.

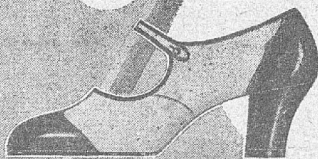
Din.
49.

Din.
69.

Din.
69.

Bata